

**การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรม
ส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์**

นายสันติ วิริยอุดมศิริ

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2551

**A Study of Buriram Cooperatives Production Groups Under Supporting From
Cooperatives Promotion Department**

Mr.Santi Wiriyaudomsiri

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration (Cooperatives)

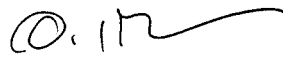
School of Agricultural Extension and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2008

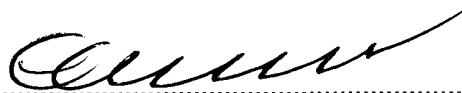
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการ
สนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์
ชื่อและนามสกุล นายสันติ วิริยอุดมศิริ
แขนงวิชา สหกรณ์
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

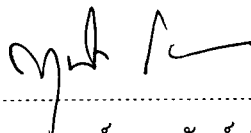
(ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ โรจนแสง)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ อนุมัติให้รับ
การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

วันที่ 20 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจาก
กรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย นายสันติ วิรัชอุคมศิริ **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม 2)ศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่ม 3)ศึกษาแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน ของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรกลุ่ม 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 – 31 มีนาคม 2552 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 26 กลุ่ม ส่วนใหญ่สังกัดสหกรณ์ ที่ตั้งกลุ่มอาชีพ ผู้ยื่นอยู่อาศัย มีการรวมกลุ่มกันเองและมีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้งเฉลี่ย 30 คนต่อกลุ่ม อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพทำนา สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมืองมีความสะดวก สภาพสังคมของคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีและการร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน ร่วมกันบ่อย (2) แหล่งที่มาของเงินทุน ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเงินของกลุ่ม เงินที่ได้รับการสนับสนุนกลุ่มนำไปดำเนินการเป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ/เพื่อการตลาด ซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์และเพื่อพัฒนาตัวสินค้า สถานที่ผลิตสินค้า เป็นที่บ้านของสมาชิกแต่ละคนและที่ทำการของกลุ่ม มีสภาพอุปกรณ์ / เครื่องจักร / เครื่องมือเครื่องใช้ไม่พอเพียง สินค้าหลักของกลุ่มส่วนใหญ่เป็น อาหารแปรรูป ขนมหอม หอมผ้า ลักษณะการผลิต มีผลิตที่บ้านของสมาชิกแต่ละคน และผลิตที่ทำการของกลุ่ม แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าใช้แรงงานของสมาชิก วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ใช้วัตถุดิบในและใช้วัตถุดิบจากที่อื่น คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้าคุณภาพดี การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ขอรับรองมาตรฐาน การปรับปรุงและพัฒนาสินค้ามีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้ เป็นของกลุ่มและเป็นของสมาชิกแต่ละคน ลักษณะการจำหน่ายสินค้ากลุ่มดำเนินการจัดการขายฝากขายในนามกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง/ฝากขาย ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีตลาดรองรับต้องตระเวนขายเอง แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก) มีทั้งในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียงในตัวอำเภอหรือจังหวัด และต่างจังหวัด ผลการดำเนินงานส่วนใหญ่มีกำไร การจัดสรรผลกำไร ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรและกลุ่มไม่มีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้า การบริหารงานกลุ่ม ทุกกลุ่มมีการเลือกประธาน/ผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ / คณะทำงานกลุ่ม มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ ภาวะผู้นำของ ประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก จากผลการศึกษาจะพบว่าประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำที่มีความมุ่งมั่นให้กลุ่มประสบผลสำเร็จมากที่สุด และประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต วิสัยทัศน์คิดเก่ง สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้ ยอมรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิกมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่มมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ (3) แนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้การศึกษอบรมส่งเสริมทักษะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการตลาด เน้นส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้สามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก จัดหาและแนะนำแหล่งเงินทุน ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย

คำสำคัญ กลุ่มอาชีพ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ติดตามการศึกษาวิจัย ตรวจสอบแบบสอบถาม ตลอดจนให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยอย่างดี นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาวิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก สมาชิกกลุ่มอาชีพสหกรณ์ใน จังหวัดบุรีรัมย์ และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอใช้เป็น แหล่งความรู้แก่ผู้ที่สนใจทุกท่านนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม แนะนำ สนับสนุนสมาชิก สหกรณ์ในกิจกรรม เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์ได้อยู่ดีมีสุข อันจะเป็นผลต่อการพัฒนาการสหกรณ์ให้ มีความเจริญเติบโตและมั่นคงเป็นสถาบันที่พึ่งของมวลหมู่สมาชิก และการพัฒนาประเทศไทยอย่าง ยั่งยืนสืบต่อไป

สันติ วิริยอุดมศิริ

13 พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	2
กรอบแนวคิดการศึกษา	2
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ	6
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา	48
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ	49
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน	51
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม	52
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการศึกษา	60
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	66
ประวัติผู้ศึกษา	74

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ.....	49
ตารางที่ 4.2 ช่วงอายุของสมาชิกกลุ่ม.....	50
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน.....	51
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม.....	52
ตารางที่ 4.5 การบริหารงานกลุ่มอาชีพ.....	55
ตารางที่ 4.6 ภาวะผู้นำของประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก.....	26
ตารางที่ 4.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ.....	58

ณ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์คัดเลือกกลุ่มอาชีพเข้าร่วม โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันกลุ่มอาชีพเหล่านี้ ผลิตสินค้าและบริการหลากหลาย เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้ให้บริการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทำให้สมาชิกกลุ่มอาชีพซึ่งก็เป็นสมาชิกสหกรณ์ ได้รับการส่งเสริมตามโครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการประกอบอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรม ลดอัตราว่างงาน และสร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น

ซึ่งส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้สามารถชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์

ในการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในปีงบประมาณ 2550 นี้ เพื่อต้องการทราบข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ปัญหาและข้อเสนอแนะ และนำมาประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทั้ง 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้รับการสนับสนุน มาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมจุดแข็ง ขจัดจุดอ่อน สร้างโอกาส ลดอุปสรรค และนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้ได้รับการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ การจัดการ การรวมกลุ่ม การส่งเสริมการขาย การพัฒนาทางการตลาด ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจเป็นที่ต้องการของตลาด และมีการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ซึ่งส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้รับการพัฒนา และส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน สามารถเชื่อมโยงกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้มีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง สร้างงาน สร้างรายได้ที่ยั่งยืนต่อไป และเกิดการรวมกลุ่มพึ่งพาตนเอง สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและเป็นประโยชน์ที่จะเอื้ออำนวยให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแข็งแกร่งในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ในการศึกษา กลุ่มอาชีพสหกรณ์ จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ จึงกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

กรอบความคิดทางทฤษฎี

กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

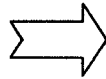
ตัวแปรอิสระ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ

- 1.1 ชื่อกลุ่ม , สังกัด
- 1.2 ที่ตั้งกลุ่ม
- 1.3 ลักษณะที่ตั้งที่ทำการกลุ่ม
- 1.4 ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม
- 1.5 จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง
- 1.6 จำนวนสมาชิกกลุ่มปัจจุบัน
- 1.7 อายุส่วนใหญ่ของสมาชิกในกลุ่ม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

- 2.1 อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน
- 2.2 สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง
- 2.3 สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน
- 2.4 การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน

ตัวแปรตาม

ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

- 1.1 แหล่งที่มาของเงินทุน
- 1.2 เงินที่ได้รับการสนับสนุนกลุ่มนำไปดำเนินการ
- 1.3 สถานที่ผลิตสินค้า
- 1.4 สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร / เครื่องมือเครื่องใช้
- 1.5 สินค้าหลักของกลุ่ม
- 1.6 ลักษณะการผลิต
- 1.7 แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า
- 1.8 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า
- 1.9 คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า
- 1.10 การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม
- 1.11 การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า
- 1.12 ลักษณะการผลิตสินค้า/สินค้าที่ผลิตได้
- 1.13 ลักษณะการจำหน่ายสินค้า
- 1.14 ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม
- 1.15 แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก)
- 1.16 ผลการดำเนินธุรกิจ
- 1.17 การจัดสรรผลกำไร
- 1.18 กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายหรือไม่
- 1.19 การบริหารงานกลุ่ม
- 1.20 ภาวะผู้นำของ ประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- 1.21 ปัญหาอุปสรรคที่กลุ่มประสบ
- 1.22 ข้อเสนอแนะ

ภาพ ที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษากลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ครอบคลุมกลุ่มอาชีพ จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ นำเนื้อหาจาก แนวทางการดำเนินงาน

การจัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ตามคู่มือส่งเสริมการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 กรมส่งเสริมสหกรณ์

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ของการศึกษาค้นคว้าอิสระ อยู่ในพื้นที่ จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

- *ตัวแปรอิสระ* ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคลและข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน
- *ตัวแปรตาม* ประกอบด้วยผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

4.4 ขอบเขตด้านประชากร ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามจาก ประธานกลุ่ม จำนวน 26 คน

4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินงาน การศึกษาค้นคว้าอิสระใน ครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2551 ถึง 30 เมษายน 2552

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1. *กลุ่มอาชีพ* หมายถึง กลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์

5.2. *แหล่งที่มาของเงินทุน* หมายถึง เงินทุนของกลุ่มอาชีพ และเงินทุนที่ได้รับจากการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์

5.3. *สถานที่ผลิตสินค้า* หมายถึง สถานที่ผลิตสินค้าที่บ้านของสมาชิกแต่ละคน หรือ ผลิตที่ทำการของกลุ่มอาชีพ

5.4. *การจัดสรรผลกำไร* หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่ได้กำไรแล้วมีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิกของกลุ่มอาชีพ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้ศึกษาได้ทราบลักษณะส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ จากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปีงบประมาณ 2550

6.2 กลุ่มอาชีพได้ทราบถึงข้อมูลและแนวทางแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า การตลาด

6.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สามารถนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพที่ได้มาจากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปีงบประมาณ 2550 ในฉบับนี้ไปเป็นแนวทางการปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น ข้อเสนอแนะของกลุ่มในเรื่องการตลาด ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องการตลาด

6.4 กรมส่งเสริมสหกรณ์ สามารถนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพที่ได้มาจากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปีงบประมาณ 2550 ในฉบับนี้ไปเป็นแนวทางการปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น ข้อเสนอแนะของกลุ่มในเรื่องเงินทุน ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่จะขอรับการสนับสนุนเงินทุน เพื่อพัฒนาและสร้างโอกาสทางการแข่งขันด้านการตลาดให้แก่กลุ่มอาชีพที่ผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้ชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ

1.1 กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร หรือคนในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์ /กลุ่มเกษตรกร จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันได้ผลิตสินค้าหรือบริการ หรือมีแผนที่ผลิตสินค้าหรือบริการที่จะเพิ่มรายได้และ เกิดประโยชน์กับสมาชิกโดยรวม

1.2 ความสำคัญ ตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้ชุมชน โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนตลอดมา ซึ่งนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน ทำการผลิตหรือการให้บริการเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นการรองรับแรงงาน ซึ่งตกงานจากในเมืองอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจ และแนวทางนี้ได้รวมถึงกลุ่มเกษตรกรที่ได้มีการโอนภารกิจการส่งเสริมกลุ่มให้อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ด้วย

ปัจจุบันกลุ่มเหล่านี้ผลิตสินค้าและบริการหลากหลาย เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มผลิตภัณฑ์ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้ให้บริการ เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น การดำเนินธุรกิจของกลุ่มมีหลายระดับทั้งกลุ่มที่มีศักยภาพสามารถทำการผลิตเชิงธุรกิจได้และกลุ่มที่มีปัญหา เช่น คุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอ การบรรจุภัณฑ์เป็นแบบง่ายๆผลิตภัณฑ์ขาด

มาตรฐานตามความต้องการของตลาด กลุ่มผู้ผลิตหากได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาการตลาด การบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์และส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ตามความถนัดและตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น การส่งเสริมพัฒนา ด้านการตลาด การสร้างพันธมิตรการผลิตและการตลาด การขยายธุรกิจตามความพร้อมและความ ต้องการของกลุ่ม รวมไปถึงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นพร้อมกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในที่สุดก็จะสามารถสร้างงานและรายได้ที่มั่นคงถาวรให้กับ ชุมชนต่อไป

1.3 การสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มอาชีพ

ตามคำสั่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ 128/2550 เรื่อง มอบหมายหน้าที่และความ รับผิดชอบภารกิจการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มอาชีพ จากที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดให้มี โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนและพัฒนา ชนบท โดยมีเป้าหมายระดับกระทรวงฯ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือ และเพิ่มความ เข้มแข็งขององค์กร และเพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนด หน้าที่และความรับผิดชอบให้กับกลุ่มในสำนัก/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/และสำนักงานส่งเสริม สหกรณ์พื้นที่ 1 , พื้นที่ 2 โดยให้แต่ละหน่วยงานถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

กลุ่มส่งเสริมพัฒนาธุรกิจด้านปศุสัตว์ ประมง หัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรร การคัดเลือกกลุ่มอาชีพใหม่และ วิธีการดำเนินงานการคัดเลือกกลุ่มอาชีพ และกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพใหม่ เพื่อให้หน่วยงานถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อนำผลการศึกษาไปส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง และเป็นที่พักของมวลสมาชิกได้ ให้กลุ่มมีการบริหารจัดการ กลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพสามารถวางแผนจัดทำกลยุทธ์จัดทำโครงการ ได้สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด มีการสร้างและ เชื่อมโยง (เครือข่าย) การตลาด
3. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มอาชีพ กำหนด แนวทางการดำเนินงานและจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มอาชีพ

4. ประสานกับกลุ่มในสำนักพัฒนาระบบการบริหารการจัดการสหกรณ์ สำนักจัดตั้ง และส่งเสริมสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขอรับการสนับสนุน ขอความร่วมมือด้านวิชาการที่อยู่ในความรับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับสำนัก/หน่วยงาน เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ

5. ติดตามผลการดำเนินงาน การส่งเสริม และการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. ประสานงานกับส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพื่อจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพทั้งหมดในภาพรวมทั้งประเทศ พร้อมทั้งจัดประเภทกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งเพื่อดำเนินการต่อยอด และจัดประเภทกลุ่มอาชีพที่จะต้องทำการส่งเสริมและพัฒนาขึ้นพื้นฐาน และกลุ่มอาชีพใดที่ไม่ได้ดำเนินการก็ให้ตัดออกจากฐานข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการประสานงานกับสำนักอื่นที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรเงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแก่กลุ่มพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ พื้นที่ 1 พื้นที่ 2

สำนักงานจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลืองานวิชาการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ การส่งเสริม และพัฒนากลุ่มอาชีพ

สำนักพัฒนาระบบการบริหารการจัดการสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลืองานวิชาการด้านการลงทุน การจัดหาเงินทุน การประกอบธุรกิจ การบริหารจัดการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ

สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์พื้นที่ 1 และพื้นที่ 2

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ศึกษา วิเคราะห์ และชี้แจงหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มอาชีพใหม่ รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพใหม่แก่ข้าราชการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษา วิเคราะห์ และรับมอบงานจากสำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ไปกำหนดเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเอง และเป็นที่พักของมวลสมาชิกได้ ให้กลุ่มมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผน จัดทำกลยุทธ์ จัดทำโครงการได้ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบการบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาด มีการสร้างและเชื่อมโยง (เครือข่าย) การตลาด

3. ศึกษา วิเคราะห์ และพิจารณากลุ่มอาชีพ กำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพพื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

4. ประสานกับกลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนากิจการการจัดการสหกรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุน ขอความร่วมมือด้านวิชาการเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ

5. ติดตามผลการดำเนินงาน การส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่รับผิดชอบ

6. จัดทำฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพทั้งหมด (ทั้งกลุ่มอาชีพเดิมและกลุ่มอาชีพใหม่) ภายในจังหวัดที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งจัดประเภทกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็ง เพื่อดำเนินการต่อยอด และจัดประเภทกลุ่มอาชีพที่จะต้องทำการส่งเสริมและพัฒนาขั้นพื้นฐานและกลุ่มอาชีพใดที่ไม่ได้ดำเนินการให้ตัดออกจากฐานข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการประสานกับกลุ่มวิชาการ กลุ่มอื่นในจังหวัด ในการส่งเสริมและพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรเงินงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแก่ข้าราชการในหน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์

กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

ให้ความร่วมมือและสนับสนุน ช่วยเหลืองานวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการกิจการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนากิจการการจัดการสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

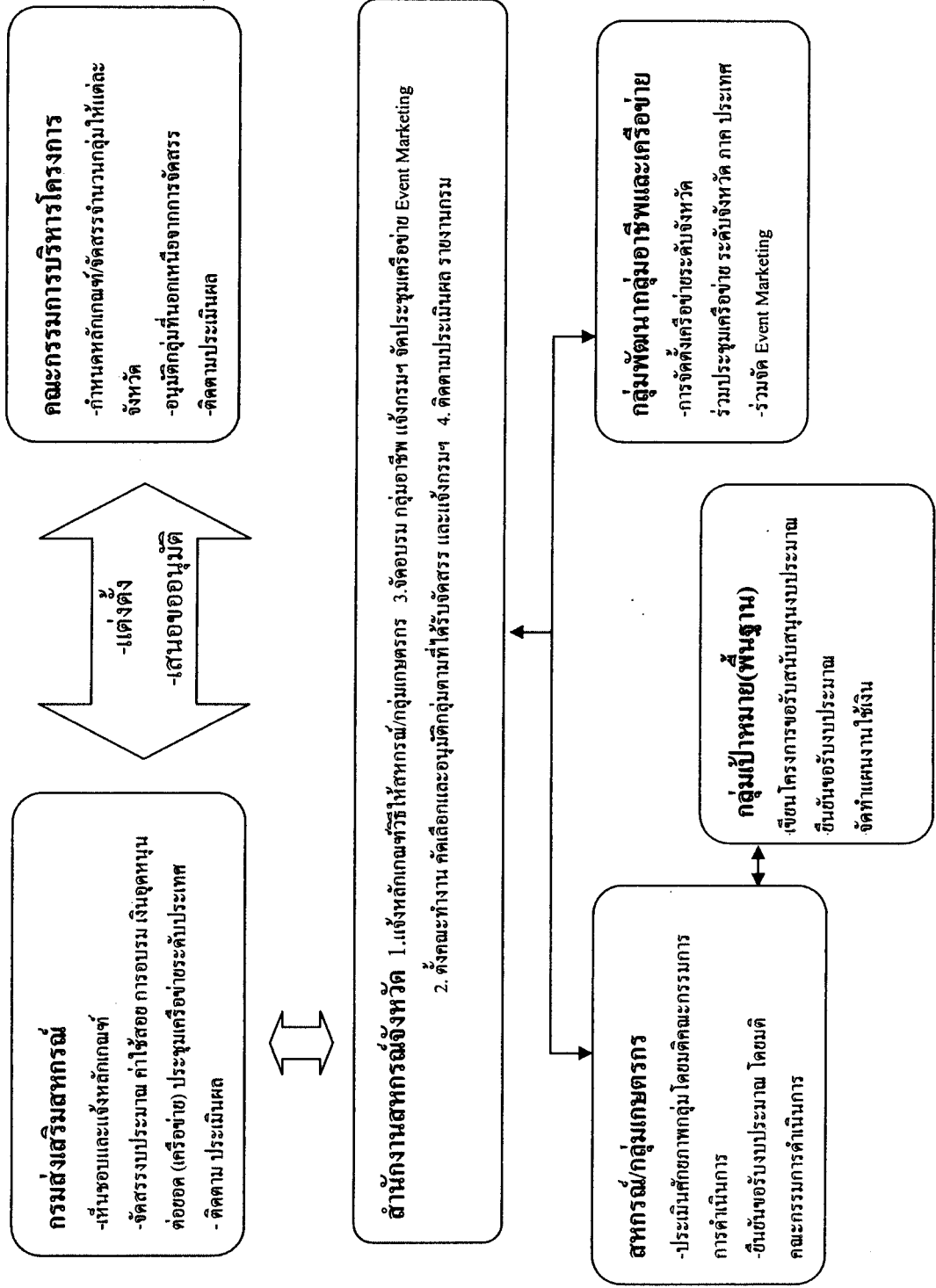
ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลืองานวิชาการด้านการลงทุน การจัดหาเงินทุน การประกอบธุรกิจ การบริหารจัดการ และกิจกรรมต่างๆ ของสำนักงานพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกิจ การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ

หน่วยส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ปฏิบัติงานในการส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
2. ให้ข้อมูลของกลุ่มอาชีพกับกลุ่มส่งเสริมพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ เพื่อประกอบการคัดเลือก วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากลุ่มอาชีพ
3. ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง โดยเป็นหน่วยหลักในการถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการลงทุน การจัดหาเงินทุน การประกอบธุรกิจ การบริหารการจัดการกลุ่มอาชีพ การพัฒนาศักยภาพการผลิตให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ และการเสริมสร้างเครือข่ายการตลาด
4. ประสานกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ เพื่อรับมอบงานให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูล ให้การช่วยเหลือกับกลุ่มฯ ในภารกิจด้านการส่งเสริมและการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

แผนภูมิการดำเนินงานโครงการส่งเสริมพัฒนาภาคอุตสาหกรรม

แผนปฏิบัติงาน (Action Plan) การจัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ												ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
1.	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงาน การคัดเลือกกลุ่มอาชีพ การจัดทำคู่มือ	49	49	49	50	50	50	50	50	50	50	50	50	กสศ. โดยคณะกรรมการบริหารโครงการเสริมพัฒนา	1.กลุ่มอาชีพได้รับการถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนการดำเนินงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 100
2.	แจ้งหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงาน การคัดเลือกกลุ่มอาชีพให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด													กลุ่มอาชีพ สพส.	2.กลุ่มอาชีพตั้งใหม่มีการบันทึกรายชื่อรายจ่ายด้วยตนเองร้อยละ 70
3.	คัดเลือกกลุ่มอาชีพ													สศจ./สศพ.1 และ2 โดยคณะทำงานโครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ	
4.	แจ้งผลการคัดเลือกกลุ่มอาชีพให้กรมส่งเสริมสหกรณ์													สศจ./สศพ.1และ2	
5.	-โอนเงินค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพ ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด กลุ่มละไม่เกิน 16,000.- บาท และค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมแนะนำ -โอนเงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มอาชีพให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด กลุ่มละไม่เกิน 40,000 บาท													กทง.	(ต่อ) ↓

แผนปฏิบัติการ (Action Plan) การจัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ										ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด			
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.			ส.ค.	ก.ย.	
6.	จัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพ	49	49	49	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	สศง./สสพ.1และ2	3.กลุ่มอาชีพสามารถดำเนินงานต่อไปด้วยตนเองไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
7.	รายงานผลการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพให้กรมส่งเสริมสหกรณ์														สศง./สสพ.1และ2	4.กลุ่มอาชีพเดิมได้รับการพัฒนาเครือข่ายการผลิตหรือการตลาดไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 ของกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ
8.	เบิกจ่ายเงินอุดหนุนฯ เข้าบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่กลุ่มอาชีพสังกัด														สศง./สสพ.1และ2	
9.	แนะนำ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่ได้รับเงินอุดหนุนฯ อย่างใกล้ชิด														สศง./สสพ.1และ2	
10.	ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ														สศง./สสพ.1และ2/ สพศ.	

การจัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพใหม่

แนวทางการดำเนินงานการจัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพใหม่

1. การคัดเลือกกลุ่มอาชีพ จำนวน 1,000 กลุ่ม

1.1 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดโดยคณะทำงาน ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มอาชีพตามหลักเกณฑ์ และจำนวนที่ได้รับจัดสรรจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดสรรจำนวนกลุ่มให้แต่ละจังหวัดตามจำนวนอำเภอและ กิ่งอำเภอ ๆ ละ 1 กลุ่ม และจังหวัดที่มีความต้องการเพิ่ม รวมทั้งจัดสรรให้สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ พื้นที่ 1 และ 2 ตามความเหมาะสมเป็นจำนวน 929 กลุ่ม

1.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มที่เหลือตามศักยภาพ จำนวน 71 กลุ่ม ร่วมกับจังหวัดที่ส่งคืนกรมฯ กรณีที่ไม่สามารถจัดตั้งได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นกลุ่มอาชีพที่อยู่ในโครงการพระราชดำริ หรือ
- 2) เป็นกลุ่มอาชีพที่อยู่ในภาคใต้ (โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) หรือ
- 3) เป็นกลุ่มอาชีพที่อยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจนของประชาชน หรือ
- 4) เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับการบูรณาการในการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด หรือ

- 5) เป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือกระทรวงเกษตรฯ หรือ

- 6) เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมหรือศักยภาพในการผลิตสินค้า และมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานในลักษณะของกลุ่ม หรือ ดำเนินงานร่วมกันในชุมชน

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยี

2.1 กรมส่งเสริมสหกรณ์โอนเงินค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพกลุ่มละไม่เกิน 16,000.-บาท (หนึ่งหมื่นหกพันบาท) ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ตามจำนวนกลุ่มที่ได้ดำเนินการคัดเลือกและแจ้งกรมส่งเสริมสหกรณ์

2.2 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพโดยมีหลักสูตรอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ หลักเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมทั้งการบันทึกบัญชีเบื้องต้น การคำนวณต้นทุนและการตั้งราคาขาย เป็นหลักสูตรบังคับ และนอกเหนือจากหลักสูตรที่บังคับไว้ สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง

2.3 เมื่อดำเนินการจัดฝึกอบรมตามข้อ 2.2 แล้วเสร็จ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด รายงานให้กรมฯ ทราบ

3. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

3.1 กรมส่งเสริมสหกรณ์ โอนเงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่ม อาชีพกลุ่มละไม่เกิน 40,000.-บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ซึ่งจะ โอนพร้อมกับการ โอนเงินค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพ

3.2 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเบิกจ่ายเงินอุดหนุนตามข้อ 3.1 เข้าบัญชีสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรที่กลุ่มอาชีพสังกัด โดยกลุ่มอาชีพสามารถเบิกจ่าย 40 % เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอื่นๆ สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ 60% เพื่อเป็น เงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อวัตถุดิบ การรวบรวมผลิตภัณฑ์ การแปรรูปและการตลาด

4. การติดตามประเมินผล

4.1 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แนะนำ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่ได้รับเงินอุดหนุน อย่างใกล้ชิด

4.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดติดตามประเมินผล กลุ่ม อาชีพตามข้อ 4.1

หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพจำนวน 1,000 กลุ่ม

1. เป็นกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ใน ลักษณะเงินอุดหนุนประเภทนี้มาก่อน
2. เป็นกลุ่มที่สังกัดอยู่ในสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกร
3. เป็นกลุ่มที่จัดทำโครงการตามแบบที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด และผ่านการ รับรองจากองค์กรที่กลุ่มอาชีพนั้นสังกัดตามข้อ 2 แล้วนำเสนอและผ่านการตรวจสอบของ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

วิธีการดำเนินงานการคัดเลือกและส่งเสริมกลุ่มอาชีพใหม่

1. คณะกรรมการบริหาร โครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินงานการคัดเลือกกลุ่มอาชีพ เพื่อนำเสนออธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์พิจารณา อนุมัติกรอบการดำเนินงานของโครงการ

2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินการดังนี้

- 2.1 แจกหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกลุ่มอาชีพ

2.2 โอนเงินค่าตอบแทนใช้สอยในการจัดตั้งกลุ่มใหม่ การฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและเงินอุดหนุนให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด หลังจากได้รับการยืนยันจำนวนกลุ่มเพื่อการจัดตั้งแล้ว

3. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ดำเนินการแจ้งให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ทำการสำรวจและเสนอกลุ่มอาชีพมาเพื่อให้คณะทำงานระดับจังหวัดพิจารณาคัดเลือก

4. กลุ่มอาชีพ ที่จะเสนอขอรับการคัดเลือก จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 สำรวจคุณสมบัติของกลุ่มอาชีพ

1) เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร หรือเป็นบุคคลในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันได้ผลิตสินค้าหรือบริการ หรือมีแผนในการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพซึ่งสังกัดอยู่ในสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร มีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้และเกิดประโยชน์กับสมาชิกโดยส่วนรวม

2) เป็นกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนจายขาดในลักษณะดังกล่าวจากกรมส่งเสริมสหกรณ์

3) เกิดจากความต้องการของประชาชนหรือสมาชิกในกลุ่ม

4) กลุ่มมีความพร้อมหรือศักยภาพในการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่ม

4.2 จัดทำแบบเสนอโครงการของกลุ่มอาชีพ (แบบที่ 1) พร้อมรายละเอียด

4.3 กลุ่มอาชีพนำเสนอโครงการและรายละเอียดที่จัดทำในข้อ 4.2 ให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่กลุ่มอาชีพนั้นสังกัดอยู่เพื่อรับรองและเห็นชอบกับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

5. สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร (ที่มีกลุ่มอาชีพจะเสนอขอรับการคัดเลือก) จะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

5.1 ตรวจสอบโครงการและรายละเอียดของกลุ่มอาชีพที่เสนอมานำ

5.2 ทำการประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม (แบบที่ 2)

5.3 นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเพื่อพิจารณาให้การรับรองและให้ความเห็นชอบกับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

5.4 นำเสนอโครงการ (แบบที่ 1) และแบบประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม (แบบที่ 2) ต่อสำนักงานสหกรณ์จังหวัด

6. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1 พิจารณาให้คะแนนการประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม (แบบที่ 3) โดยพิจารณาจากแบบประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม (แบบที่ 2) ที่สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเป็นผู้ทำการประเมินให้ ซึ่งการให้คะแนนสามารถดูได้จากหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม (แบบที่ 4) จัดเรียงคะแนนของกลุ่มอาชีพจากมากไปน้อย ลงในแบบรายงานสรุปผลการคัดเลือกกลุ่มอาชีพ (แบบที่ 5)

6.2 ตั้งคณะทำงานโดยมีสหกรณ์จังหวัดเป็นประธาน หัวหน้ากลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์เป็นคณะทำงานและเลขานุการ คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่พิจารณาคัดเลือกกลุ่มอาชีพตามจำนวนที่ได้รับวางแนวทางในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ การฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การขอเปลี่ยนแปลงกลุ่ม (ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกลุ่มได้หลังจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเบิกจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรแล้ว) การติดตาม ประเมินผลและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแจ้งผลการคัดเลือกให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามแบบรายงานที่กำหนด ตามแบบรายงานกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือก (แบบที่ 6)

6.4 หากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดใดต้องการขอรับการจัดสรรกลุ่มเพื่อการจัดตั้งใหม่เพิ่มเติม ให้แจ้งกรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยกลุ่มที่เสนอขอรับการจัดตั้งใหม่จะต้องเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ 6 ข้อ

6.5 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เบิกจ่ายเงินงบประมาณ เพื่อไปดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ดังนี้

6.5.1 จัดทำโครงการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติดำเนินการ สำหรับงบประมาณในการฝึกอบรมจำนวนไม่เกินกลุ่มละ 16,0000.-บาท(หนึ่งหมื่นหกพันบาทถ้วน)

6.5.2 ประสานงานกับกลุ่มอาชีพ เพื่อกำหนดช่วงระยะเวลาฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

6.5.3 จัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือก

6.5.4 เมื่อดำเนินการฝึกอบรมในข้อ 6.5.3 เรียบร้อยแล้ว รายงานให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามแบบรายงานผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพ (แบบที่ 7)

6.6 จัดทำบันทึกข้อตกลงการใช้เงินอุดหนุนระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์ กับ สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่มีกลุ่มอาชีพได้รับการคัดเลือกในปีงบประมาณ ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจำนวนไม่เกินกลุ่มละ 40,000.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ตามบันทึกข้อตกลงการใช้เงินอุดหนุน (แบบที่ 8) และส่งแบบรายงานผลการจ่ายเงินอุดหนุนแก่กลุ่มอาชีพ (แบบที่ 9) ให้กรมส่งเสริมสหกรณ์

6.7 แนะนำส่งเสริมสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่กลุ่มอาชีพได้รับการคัดเลือก กำหนดระเบียบว่าด้วยกองทุนกลุ่มอาชีพ

6.8 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อจ่ายให้กลุ่มอาชีพในสังกัดที่ได้รับการคัดเลือกและผ่านการอบรมแล้ว

6.9 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แนะนำ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่ได้รับเงินอุดหนุนอย่างเข้มข้นและใกล้ชิด (incubation)

6.10 ติดตาม ประเมินผลกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือก ตามตัวชี้วัดของโครงการฯ และรายงานผลให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบ ตามแบบรายงานผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ (แบบที่ 10)

7. กรมส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินการติดตาม รวบรวมข้อมูล เพื่อสรุปผลตามตัวชี้วัดทั้งหมดของโครงการฯ

หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม

“โครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ”

หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของกลุ่ม “โครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ” ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ใช้ประเมินศักยภาพหรือความพร้อมเฉพาะกลุ่มอาชีพที่สังกัดสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งกลุ่มอาชีพในที่นี่จะนิยามในความหมายถึงกลุ่มคนที่มีการรวมตัวกันประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งและสังกัดสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มสตรีและเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

หลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการคัดเลือกกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมของกลุ่ม โดยแบ่งการประเมินศักยภาพหรือความพร้อมออกเป็น 2 ด้าน คือ

ก. ด้านตัวผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1.1 สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในการผลิต หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้นๆ ต่อปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต (อาจคิดในแง่ของวัตถุดิบหรือปริมาณก็ได้)

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตที่สืบสานจากบรรพบุรุษในพื้นที่นั้นๆ หรือในจังหวัดนั้น

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง แบบของผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตอยู่ในปัจจุบันว่ามีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.2 คุณภาพผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสนองความต้องการของผู้บริโภค แบ่งการพิจารณาได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องได้รับการรับรองคุณภาพจากคณะกรรมการอาหารและยา และส่วนที่เป็นตัวสินค้าทั่วไป กรณีผลิตภัณฑ์ทั่วไป จะต้องมียอกสารแสดงที่ชัดเจน

2.3 กระบวนการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง กรรมวิธี กระบวนการผลิตที่ชุมชนใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือบริการนั้น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพียงใดและชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีระบบเข้าไปจัดการแก้ไขผลกระทบของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ อย่างไร

3. การตลาด แบ่งเป็น

3.1 แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หมายถึง ตลาดที่นำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่าย อันประกอบด้วยตลาดต่างประเทศ ตลาดภายในประเทศ ในระดับต่างๆ ได้แก่ ตลาดต่างจังหวัด ตลาดภายในจังหวัดที่ผลิต และตลาดภายในอำเภอที่ผลิต

3.2 จำนวนแหล่งจำหน่ายของกลุ่ม หมายถึง จำนวนร้านค้า แหล่งจำหน่ายผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์ ที่นำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่าย

3.3 การเพิ่มขึ้นของยอดจำหน่ายเทียบกับปีที่แล้ว หมายถึง ปริมาณการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในรอบ 12 เดือน ที่แล้ว

3.4 ความต่อเนื่องของตลาด หมายถึง มีตลาดรองรับอย่างแน่นอน มีการสั่งซื้อสั่งจ้างผลิตหรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพียงใด

3.5 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง บรรจุภัณฑ์ ฉลาก ที่กลุ่มใช้ในการบรรจุสั่งจ้างผลิตหรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพียงใด

ข. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1.1 จำนวนสมาชิก หมายถึง จำนวนผู้ผลิตทั้งหมดของกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของกลุ่ม รวมกับสมาชิกในครอบครัว หรือบุคคลอื่นซึ่งรวมถึงลูกจ้างที่ร่วมทำการผลิตแต่มิได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม

1.2 อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่าย หมายถึง จำนวนปี นับจากการที่กลุ่มเริ่มทำธุรกิจหรือผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ไม่นับรวมการผลิตเพื่อใช้เอง หรือเมื่อเริ่มรวมกลุ่มแต่ยังไม่มีการผลิต

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 ความต่อเนื่องของการผลิต หมายถึง ระยะเวลาที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ในแต่ละปี ในกรณีที่การผลิตนั้นไม่ขึ้นต่อฤดูกาล หากเป็นการผลิตที่ต้องพึ่งฤดูกาล เช่น ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น จะพิจารณาในแง่สัดส่วนพื้นที่ที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ต่อพื้นที่ที่ทำการผลิตผลเกษตรของชุมชน

2.2 การจัดการด้านกระบวนการผลิต หมายถึง ระบบการจัดการที่กลุ่มผลิตใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ว่ามีกระบวนการผลิตที่ชัดเจนหรือไม่ มีการควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ก่อนส่งจำหน่ายหรือเปล่า

3. การตลาด แบ่งเป็น

3.1 ความสามารถในการหาตลาดของกลุ่ม หมายถึง การได้มาซึ่งแหล่งตลาดใหม่ๆ กลุ่มหรือสมาชิกสามารถหามาได้ด้วยวิธีการใด เป็นสัดส่วนเท่าใดของยอดขาย

4. ระบบบัญชีและการเงิน แบ่งเป็น

4.1 กองทุนของกลุ่ม หมายถึง เงินทุนกลุ่มที่ได้มาจากการดำเนินงานของกลุ่มการปันผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม การถือหุ้นของสมาชิก หรือการสะสมเป็นกองทุนของกลุ่มเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม ซึ่งไม่รวมถึงกองทุนหมู่บ้าน หรือเงินกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ

4.2 ระบบการบันทึกบัญชี หมายถึง การบันทึกค่าใช้จ่าย รายรับรายจ่าย ตามระบบบัญชีอย่างชัดเจน กลุ่มสามารถรู้ได้ว่าต้นทุนในการผลิตเท่าใด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นอย่างไรรวมถึงรายรับของกลุ่ม

4.3 สัดส่วนการลงทุนของกลุ่ม หมายถึง สัดส่วนของมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มเอง ต่อมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่ยืมมาจากหน่วยงานราชการ

5. อื่นๆ แบ่งเป็น

5.1 การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึงการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระเบียบ โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีกฎ กติกา ระเบียบปฏิบัติของกลุ่มที่ชัดเจน

5.2 ระบบเครือข่าย หมายถึง จำนวนกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงการผลิต ร่วมกันอาจเป็นการรวบรวมผลิตภัณฑ์อย่างเดี่ยว หรือเป็นการนำเอาผลิตภัณฑ์อย่างเดี่ยว หรือเป็นการนำผลิตภัณฑ์จากกลุ่มหนึ่งมาเป็นวัตถุดิบของอีกกลุ่มหนึ่งได้

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพ โดยให้มี หลักสูตร อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ หลักเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งการบันทึกบัญชี เบื้องต้น การคำนวณต้นทุนและการตั้งราคาขาย เป็นหลักสูตรบังคับ และนอกเหนือจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง ตาม Action Plan ที่ กำหนด เมื่อดำเนินการอบรมเสร็จแล้วให้รายงานผลตามแบบรายงานผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ กลุ่มอาชีพ ให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบ

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ขั้นตอนการเบิกเงินอุดหนุนให้กับสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร

1. กรมส่งเสริมสหกรณ์ พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตาม จำนวนกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือก ตามโครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 จำนวนกลุ่มละ 40,000 บาท
2. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แจ้งสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเปิดบัญชีเงินฝากกับ ธนาคารเพื่อรับเงินอุดหนุนเป็นการเฉพาะ(ชื่อบัญชี โครงการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ)หรือใน สหกรณ์ที่เคยได้รับเงินในลักษณะดังกล่าวมาก่อนแล้ว และมีบัญชีในลักษณะดังกล่าวนี้อยู่แล้ว ไม่ จำเป็นจะต้องเปิดบัญชีใหม่ก็ได้ โดยสามารถนำบัญชีที่มีอยู่แล้วมาใช้ได้เช่นเดียวกัน
3. สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร แจ้งขอเบิกเงินอุดหนุนพร้อมส่งสำเนารายงานการ ประชุมคณะกรรมการ และสำเนาบัญชีเงินฝากธนาคารให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
4. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ทำบันทึกข้อตกลงการใช้เงินอุดหนุน (แบบที่ 8) กับ สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรและทำการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนเข้าบัญชีของสหกรณ์กลุ่มเกษตรกร
5. สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ที่ได้รับเงินอุดหนุนแล้ว จะต้องส่งหลักฐานการรับเงิน ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
6. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด รายงานผลการจ่ายเงินอุดหนุนแก่กลุ่มอาชีพ (แบบที่ 9) ให้กรมส่งเสริมทราบ

การกำหนดระเบียบและการจ่ายเงินอุดหนุน

1. เงินอุดหนุนให้ใช้เพื่อการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่สังกัดกับสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

1.1 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอื่นๆ สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

1.2 ปรับปรุง ซ่อมแซม โรงเรือน สถานที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม

1.3 ทุนหมุนเวียนเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบการผลิต รวบรวมผลิตภัณฑ์ แปรรูป และตลาด อนึ่งกลุ่มอาชีพที่สังกัดสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรสามารถนำเงินเพื่อการดำเนินการ ตามข้อ 1.1 และ 1.2 ได้ไม่เกิน 40% ของเงินอุดหนุนและเงินทุนที่เหลือให้ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

2. ให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร กำหนดระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนกลุ่มอาชีพในสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร (ตามตัวอย่าง) และระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร (ตามตัวอย่าง) ขึ้นถือใช้

คำแนะนำในการจัดตั้งและการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

2.1 กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร หรือคนในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์ /กลุ่มเกษตรกร จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันได้ผลิตสินค้าหรือบริการ หรือมีแผนที่ผลิตสินค้าหรือบริการที่จะเพิ่มรายได้และ เกิดประโยชน์กับสมาชิกโดยรวม

2.2 สมาชิกกลุ่มจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และแจ้งความประสงค์ขอจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่อสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ในท้องที่ที่ตั้งของกลุ่มอาชีพนั้น เพื่อขอรับการสนับสนุนและส่งเสริมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ตลอดจนเรื่องอุปกรณ์ต่างๆ จากสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร โดยการขอคำแนะนำในการดำเนินการจากเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์

2.3 ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ โดยอยู่ในสังกัดสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรนั้น

2.4 ผู้ที่เข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ นัดประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและจัดทำใบสมัครของผู้ที่เข้าร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพ โดยขอคำแนะนำและสนับสนุนจากสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่กลุ่มเกษตรกรนั้นสังกัดอยู่ โดยอาจมีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของสมาชิก พร้อมทั้งเสนอที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มอาชีพรับรอง

2.5 จัดประชุมใหญ่กลุ่มอาชีพ เพื่อพิจารณากำหนดระเบียบการดำเนินงานกลุ่มอาชีพขึ้นถือใช้ในเรื่องต่าง ๆ

- การกำหนดชื่อ ที่ตั้งสำนักงาน และห้องที่ดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ
- วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
- กิจกรรมของกลุ่มอาชีพ
- คุณสมบัติสมาชิก
- การกำหนดค่าหุ้น และค่าบำรุงประจำปี
- การออกและการขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ
- การกำหนดหน้าที่ การดำรงตำแหน่ง การออกเสียงในการประชุม
- อำนาจหน้าที่ของที่ประชุมกลุ่มฯ

6. กลุ่มอาชีพจะต้องรายงานผลการประชุมใหญ่ การกำหนดระเบียบ การเลือกตั้ง คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ ให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของกรม ส่งเสริมสหกรณ์ทราบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ให้ความช่วยเหลือแนะนำสนับสนุนการดำเนินงานต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน

2.1 การดำเนินงานสหกรณ์

- 2.1.1 ความหมาย
- 2.1.2 ความสำคัญของสหกรณ์
- 2.1.3 ความแตกต่างและคล้ายคลึงกับองค์กรธุรกิจอื่นๆ
- 2.1.4 ประวัติและวิวัฒนาการความเป็นมาของสหกรณ์
- 2.1.5 แนวคิดต่างๆ ของสหกรณ์
- 2.1.6 อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์

2.1.1 ความหมายของสหกรณ์ (Cooperative)

สห = ร่วมมือกันหรือด้วยกัน = Co

กรณ์ = การกระทำ = operative

สหกรณ์ แปลว่า การกระทำร่วมกัน แต่การกระทำร่วมกัน ไม่เป็นสหกรณ์

เสมอไป

ในทางศส. หมายถึง - คนกลุ่มหนึ่งกระทำธุรกิจร่วมกันในรูปองค์กร

- ธุรกิจนั้นต้องชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรม
- มีระเบียบแบบแผนและหลักการ โดยเฉพาะ

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ => ผู้ก่อตั้งสหกรณ์ในไทย

สหกรณ์ เป็นวิธีการจัดการรูปหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนเข้าร่วมกัน โดยความสมัครใจของตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ และโดยความมีสิทธิเสมอหน้ากันเพื่อจะบำรุงตัวเองให้เกิดความจำเริญในทางทรัพย์

Harnes Gebhard: เป็นที่รวมคน คั้งขึ้นตามหลักเสมอภาค ไม่จำกัดจำนวนสมาชิก เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการตามหลักเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมฐานะทางการเงินและการดำเนินอาชีพของสมาชิก ด้วยวิธีช่วยตนเองตามลำพังหรือด้วยความสนับสนุนของรัฐ โดยมีข้อแม้ว่าผลกำไรจากประโยชน์ของการกระทำร่วมกันต้องแบ่งตามส่วนของการงานที่สมาชิกคนหนึ่งๆ กระทำ ไม่ใช่แบ่งตามเงินทุน ความหมายของสหกรณ์จากผู้ให้คำจำกัดความหลายๆ ท่าน สามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. องค์กรธุรกิจรูปหนึ่ง
2. มีหลายบุคคลเข้ามาร่วมดำเนินการธุรกิจร่วมกัน โดยความสมัครใจ
3. สมาชิกมีความเสมอภาคเท่ากัน (สิทธิ, กำไร)
4. เน้นการรวมคนที่มีฐานะอ่อนแอทางเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
5. การกระจายผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ ใช้หลัก ทำมากได้มาก ทำน้อย

ได้น้อย

2.1.2 ความสำคัญของสหกรณ์

- สหกรณ์กับระบบเศรษฐกิจ

สหกรณ์มีบทบาทในการทำให้เศรษฐกิจของสมาชิกดีขึ้น โดยทำหน้าที่เป็น

- สถาบันการเงิน: ให้กู้เงิน รับฝากเงิน
- สถาบันส่งเสริมการผลิต: บริการส่งเสริมการผลิต จัดหาปัจจัย
- สถาบันการตลาด: รวบรวมผลผลิต เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง

ทางเศรษฐกิจ

- สถาบันการบริการ: จัดหาสินค้ามาจำหน่าย

- สหกรณ์กับการพัฒนาชนบท

- สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม
- สร้างเสริมความสามัคคี รวมกลุ่มแก้ไขปัญหา
- สร้างผู้นำในท้องถิ่น พัฒนาระบบการปกครอง
- ส่งเสริมการศึกษา ให้ความรู้ คำแนะนำ ฝึกอบรม

2.1.3 ความแตกต่างและคล้ายคลึงกับธุรกิจอื่นๆ

ลักษณะของสหกรณ์

- องค์กรหรือการประกอบการในทางเศรษฐกิจที่ตั้งขึ้นเป็นการถาวร
- มีการจัดการเป็นระบบ
- สมาชิกมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่สมาชิกได้ลงทุนไปกับสหกรณ์
- มีเสรีภาพในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์
- เน้นหลักประชาธิปไตย 1 คน ออกเสียงได้ 1 เสียง
- เป็นที่รวมกันของคนหมู่มากที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่อาจต่อสู้กับ

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ตามลำพัง

ตารางสรุปความแตกต่างและคล้ายคลึงกันของสหกรณ์กับองค์กรธุรกิจอื่นๆ

หัวข้อธุรกิจ	สหกรณ์	เจ้าของ	ห้างหุ้นส่วน	บริษัท	รัฐวิสาหกิจ
วัตถุประสงค์	บริการสมาชิก	กำไร	กำไร	กำไร	บริการปชช.
ผู้ลงทุน	สมาชิก	เจ้าของทุน	เอกชน	เอกชน	รัฐ + เอกชน
ลูกค้า	สมาชิก	บุคคลภายนอก	บุคคลภายนอก	บุคคลภายนอก	ประชาชน ทั่วไป
การรวมตัว	รวมคน	-	รวมทุน	รวมทุน	รัฐ + เอกชน
หุ้น	ไม่กำหนด จำนวนมูลค่า ค่า+คงที่ $\leq 1/5$ ของ ทั้งหมด	ไม่มี	ตกลงกันเอง ระหว่าง หุ้นส่วน	กำหนดจำนวน มูลค่าสูง + ไม่ คงที่	อาจออกในรูป พันธบัตร รัฐบาล หรือหุ้น
การควบคุม	1 คน 1 เสียง	ตัดสินใจเอง	หุ้นส่วนใหญ่	ผู้ถือหุ้นใหญ่	รัฐบาล
การแบ่งกำไร	ตามหุ้น + ปริมาณธุรกิจ	เจ้าของคน เดียว	เจ้าของทุนตาม ข้อตกลง	ผู้ถือหุ้น	รัฐ + ผู้ถือหุ้น
สังคม	สังคม (สมาชิก)	ส่วนตัว	ส่วนตัว	ส่วนตัว	สังคม (ผู้บริโภค)

2.1.4 ประวัติและวิวัฒนาการความเป็นมาของสหกรณ์

กำเนิดการสหกรณ์:

- 1) สาเหตุจากความยากจนและการถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองในสมัยที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม (The Industrial Revolution) ปลายศตวรรษที่ 18
- 2) ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ความแตกต่างของฐานะระหว่างชนชั้น
- 3) การแก้ปัญหา มี 2 แนวคิด คือ
  - (1) สังคมนิยมของ Karl Marx
  - (2) ปฏิรูปโดยวิธีสหกรณ์ แนวคิดของ Robert Owen and Dr. William King มีการตั้งร้านสหกรณ์ร็อกเดล (Rochdale Society of Equitable Pioneers) ในปี 1844 เป็นสหกรณ์แห่งแรกของโลก เป็นสหกรณ์ผู้บริโภค

สหกรณ์เครดิตในเยอรมันนี้: แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

    - (1) สหกรณ์เครดิตในเมือง (Urban credit society)
      - ปี 1850 ตั้งโดย Hermann Schulze-Delitzsch เป็นสหกรณ์ผู้ประกอบอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เป็นสถาบันพึ่งตนเอง
      - มีหุ้น จ่ายเงินปันผลตามหุ้น มูลค่าหุ้นค่อนข้างสูง
      - มีอาณาเขตการดำเนินงานกว้าง รับสมาชิกได้มาก
      - พัฒนาเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์
    - (2) สหกรณ์เครดิตในชนบท (Rural credit society)
      - ให้กำเนิดโดย Friedrich Wilhelm Raiffeisen ในปี 1862
      - ไม่มีหุ้น เงินทุนได้มาจากการรับฝากจากทั้งสมาชิกและบุคคลภายนอก
      - จำกัดขอบเขตของสมาชิกเพียงไม่กี่หมู่บ้าน
      - พัฒนาเป็นสหกรณ์การเกษตร

ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์ไทย:

- สาเหตุจากชาวนาในปลายสมัย ร.5 มีหนี้สินล้นพ้นตัว => สูญเสียที่ดินทำกิน ให้แก่เจ้าหนี้ => ไม่มีที่ดินทำกิน
- ตั้งธนาคารเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้กู้เงิน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัญหาด้านหลักประกันและการควบคุมการชำระคืน

- ตั้งธนาคารเงินกู้แห่งชาติ โดยคำแนะนำของ Sir Bernard Hunter นายธนาคารจากอินเดีย โดยใช้ที่ดินและหลักทรัพย์อื่นๆเป็นหลักประกันเงินกู้
- เกิดแนวคิดในการจัดตั้งสมาคมที่เรียกว่า “Cooperative Society” เพื่อช่วยในการควบคุมเงินกู้และเรียกเก็บเงินกู้ เรียกเป็นภาษาไทยว่า “สมาคมสหกรณ์”
- รูปแบบที่เหมาะสมที่นำมาใช้ คือ สหกรณ์เครดิตในชนบท ซึ่งมีขนาดเล็กเป็นสหกรณ์แบบไม่จำกัดความรับผิดชอบ
- สหกรณ์แห่งแรกของไทย คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ เป็นสหกรณ์ประเภทหาทุน เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2459 (วันสหกรณ์แห่งชาติ) ที่ จ.พิษณุโลก
- มีการตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ขึ้นมาคุ้มครองการสหกรณ์โดยเฉพาะ พรบ. สหกรณ์ พ.ศ.2471
- สหกรณ์มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนต้องตั้ง “ธนาคารเพื่อการสหกรณ์” (ปี 2490) รัฐบาลถือหุ้นด้วย ต่อมากลายเป็น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ปี 2509)
- ต่อมาสหกรณ์หลายแห่งเกิดปัญหาการขาดทุน เพราะมีขนาดเล็กไป
- ออกพรบ. สหกรณ์ พ.ศ. 2511 ให้มีการควบสหกรณ์ประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน และเป็นสหกรณ์แบบจำกัดสินใช้ เพิ่มบริการต่างๆ แก่สมาชิกมากขึ้นเป็นลักษณะสหกรณ์อเนกประสงค์

2.1.5 แนวคิดทางสหกรณ์

1) แนวคิดทางสหกรณ์เกิดจากผู้รู้ทางด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์

(1) แนวคิดของ Robert Owen ค.ศ.1771-1858

- เป็นนักสังคมนิยม ชาวอังกฤษ
- มีความคิดว่า การแข่งขันเสรีทำให้ผู้อ่อนแอทางเศรษฐกิจเสียเปรียบ
- คนจะได้อยู่ที่สภาพแวดล้อม พยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมของคนงานรวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจ
- แนะนำให้คนงานรวมกันจัดตั้งนิคม/ชุมชนสหกรณ์ (Cooperative Community)
- เผยแพร่การจัดตั้งชุมชนสหกรณ์ให้คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ

- โดยยึดอุดมการณ์แห่งความเสมอภาค การเป็นเจ้าของร่วมกัน การร่วมมือกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ราคายุติธรรม การเลิกค้ากำไร

(2) แนวคิดของ Charles Fourier ค.ศ. 1772-1837

- เป็นชนชั้นกลาง ชาวฝรั่งเศส
- การปฏิวัติการปกครองในฝรั่งเศส ไม่ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของคนจนดีขึ้น
- มีความคิดที่จะปรับปรุงสภาพของสังคมให้ดีขึ้น
- มีความคิดว่า การแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคเต็มไปด้วยคนกลาง มีการแสวงหากำไรมากเกินไปไม่มีขอบเขต
- ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ผู้อ่อนแอทางเศรษฐกิจเสียเปรียบอย่างมาก
- ได้แนะนำหลักสหกรณ์ ซึ่งมีหลักการร่วมมือและแบ่งปันผลที่เกิดจากแรงงานอย่างเที่ยงธรรม
- ตั้งนิคมสหกรณ์ Phalanstere ที่สามารถผลิตและบริโภคทุกอย่างเองภายในนิคม
- สมาชิกที่อยู่อาศัยในนิคม ต้องถือหุ้น รวมสมบัติเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะที่ดิน เพื่อการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม
- สมาชิกมีเสรีภาพและมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
- แบ่งผลตอบแทนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ลงทุน แรงงาน ผู้ดำเนินงาน/จัดการต่างจาก Owen ที่ให้ผลตอบแทนเฉพาะในรูปดอกเบี้ยกับเงินลงทุน
- แนวคิดเกี่ยวกับนิคมสหกรณ์เป็นที่ยอมรับและนำไปใช้ทั้งในฝรั่งเศสและอเมริกา
- แต่ไม่ประสบความสำเร็จนักเพราะทุนไม่เพียงพอ และผู้ดำเนินการขาดความรู้ความชำนาญ

(3) แนวคิดของ Dr. William King ค.ศ. 1786-1865

- เป็นอายุรแพทย์ ชาวอังกฤษ ที่สนใจวิชาเศรษฐศาสตร์และประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะสหกรณ์
- มองสหกรณ์ตามแบบวิทยาศาสตร์ ยึดหลักความจริง
- ควรเริ่มจากขนาดเล็ก สะสมกำไรเป็นทุนให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และเพิ่มหุ้นทุกปี

- คนงานควรถอนตัวออกจากตลาดแรงงาน มาตั้งสมาคมการค้าแบบสหกรณ์
- ภายใน 3 ปี มีสมาคมถึง 300 แห่งในอังกฤษ จึงมีการออกวารสารรายเดือน เผยแพร่ความคิดเห็นและหลักสหกรณ์ไปสู่ประชาชน เน้นความสมัครใจ
- สหกรณ์เสื่อมโทรมและล้มเหลว เนื่องจากไม่มีการจ่ายเงินคืนกำไรแก่สมาชิกขัดหลักธรรมชาติที่ผู้มั่งรวยได้น้อยย่อมต้องการผลตอบแทนคืนบางส่วน

(4) แนวคิดของ Louis Blance ค.ศ. 1811-1882

- เป็นนักเขียน ทนายความ นักการเมือง ชาวฝรั่งเศส
- เชื่อในทฤษฎีสหกรณ์ผู้ผลิต เอามาใช้แทนวิธีการแข่งขันของระบบทุนนิยม
- เสนอให้รัฐบาลออกทุนตั้ง โรงงานสังคม (Social Workshop) ที่เกิดจากผู้ผลิตในอาชีพเดียวกัน
- รัฐช่วยในสองปีแรก แล้วปล่อยให้ดำเนินการเอง เลือกตั้งผู้นำ/บริหารเอง
- โรงงานเน้นประชาธิปไตยและความเสมอภาค
- มีการแบ่งกำไรเป็น 3 ส่วน โดย
  1. ให้คนงาน/สมาชิกเท่าๆ กัน
  2. กันไว้เป็นสวัสดิการ
  3. เป็นทุนขยายกิจการ
- มีการนำไปใช้ในต่างประเทศ เช่น ยูโกสลาเวียและอิสราเอล

สรุปแนวคิด

- แนวคิดทุกแนวคิดมีทิศทางเดียวกัน
- เกิดจากความพยายามแก้ปัญหาความยากจนของชนชั้นแรงงาน
- ลดบทบาทของระบบทุนนิยม
- ใช้หลักการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน
- พัฒนามาเป็นแนวทางสหกรณ์ใช้ในปัจจุบัน

2.1.6 อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์

อุดมการณ์สหกรณ์

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวความคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกให้มีความอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ที่ถือใช้ในปัจจุบันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระเบียบปฏิบัติของผู้นำแห่งเมืองรอกเซล ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้ที่ก่อตั้งร้านสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2387 นับได้ว่าเป็นร้านสหกรณ์แห่งแรกของโลกที่ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ระเบียบปฏิบัติร้านสหกรณ์ของผู้นำแห่งเมืองรอกเซลในสมัยแรก ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและปรากฏหลักฐานใน พ.ศ. 2403 ดังต่อไปนี้

- เงินทุนควรมาจากผู้ถือหุ้นและจำกัดอัตราเงินปันผล
- การจัดหาสินค้าคุณภาพให้แก่สมาชิก
- ความเที่ยงตรงในการชั่ง ตวง วัด
- ขายสินค้าเงินสดตามราคาตลาด
- ถ้าไรควรจัดสรรตามส่วนซื้อของสมาชิก
- ความเสมอภาคในการเป็นสมาชิกและการออกเสียง
- การจัดการ โดยพนักงานและกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งตามระยะเวลา
- ถ้าไรจำนวนแน่นอนควรจัดสรรเพื่อการศึกษา
- รายงานและงบดุลควรนำเสนอสมาชิกให้บ่อยครั้ง

ถึงแม้ว่าระเบียบปฏิบัติของสหกรณ์รอกเซล จะตั้งขึ้นมากกว่าหนึ่งร้อยปีแล้ว และเป็นการตั้งขึ้นเพื่อใช้เฉพาะกับร้านสหกรณ์ก็ตาม แต่หลักการบางข้อสามารถนำมาใช้กับสหกรณ์ทั่วๆ ไปได้ ซึ่งเรื่องนี้องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (องค์การ ไอ ซี เอ) ได้มีการประชุมปรึกษากัน ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2509 โดยนำเอาระเบียบปฏิบัติของรอกเซลมาแก้ไขปรับปรุงใหม่และได้ลงมติกำหนดเป็นหลักการสหกรณ์ 6 ประการ คือ

1. การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก
2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และการดำเนินงานเป็นอิสระ
3. การจัดอัตราเงินปันผลตามหุ้น

4. การจัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และความเป็นธรรมในหมู่สมาชิก

5. การส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์

6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง

และหลักการสหกรณ์ 6 ประการนี้มีการถือใช้มาตลอด จนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ ได้จัดการประชุม ณ นครแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติมหลักการสหกรณ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้หลักการสหกรณ์มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้สมาชิกได้มีความเข้าใจและนำหลักการสหกรณ์ไปใช้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ซึ่งมีหลักการสหกรณ์ 7 ประการ และได้มีการประกาศให้สหกรณ์ทุกประเทศถือใช้โดยทั่วกัน

แถลงการณ์ขององค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ ว่าด้วยเอกลักษณ์ของสหกรณ์มีข้อสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2544 ณ ห้องประชุมกองฝึกอบรม กรมส่งเสริมสหกรณ์ ถนนพิจัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ซึ่งมีคำอธิบายประกอบด้วย

1. ความหมายของสหกรณ์ คุณค่า อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ที่ปรากฏดังต่อไปนี้ เป็นการถอดความจากแถลงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของสหกรณ์ ซึ่งเป็นถ้อยแถลงขององค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ไอ ซี เอ) ในคราวประชุมสมัชชา ไอ ซี เอ ณ นครแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 ซึ่ง ไอ ซี เอ ได้ประกาศให้สหกรณ์ในทุกประเทศทั่วโลกถือใช้คำนิยามดังกล่าวเป็นหลักในการส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ ประกอบด้วยความคิดเห็นและข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าของ นายเชญู บำรุงวงศ์ อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นหลัก

2. เจตนารมณ์ของการประชุมปฏิบัติการถอดความจากแถลงการณ์ฯ นี้ เพื่อให้มีคำแปลในเรื่องสหกรณ์ คุณค่า อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ ที่เป็นบรรทัดฐานกลางสำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาอบรมกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยไม่สูญเสียความหมายที่สมบูรณ์และถูกต้องในเรื่องดังกล่าวซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของ “สหกรณ์” (Cooperative)

สหกรณ์ คือ “องค์การของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม”

2. ความหมายของ “คุณค่าของสหกรณ์” (Cooperative Values)

"สหกรณ์อยู่บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพสมาชิก สหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อคนอื่นโดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์"

3. ความหมายของ “อุดมการณ์สหกรณ์” (Cooperative Ideology)

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม”

4. ความหมายของ “หลักการสหกรณ์” (Cooperative Principles)

หลักการสหกรณ์ คือ “แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

(1) พึงตระหนักว่าการเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของบุคคล (คำว่า "บุคคล" หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ไม่ใช่ถูกชักจูง โน้มน้าว ล่อลวง บังคับ ข่มขู่จากผู้อื่น

(2) อย่างไรก็ดี การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกของสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกแล้วสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมในสหกรณ์ได้ และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนสมาชิกและสหกรณ์ ไม่ถือว่าขัดกับหลักการสหกรณ์ข้อนี้

(3) สมาชิกสมทบนั้น ควรมีแต่เฉพาะกรณีของสหกรณ์บางประเภทที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรมีให้มีในสหกรณ์ทั่วไปหรือทุกประเภท เพราะตามปกติสมาชิกสมทบมาจากบุคคลซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกธรรมดา หากสหกรณ์ใดรับสมาชิกสมทบจำนวนมาก ก็อาจกระทบต่อการส่งเสริมผลประโยชน์ของสมาชิกธรรมดาได้แม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามมิให้สมาชิกสมทบบมีสิทธิบางประการก็ตาม

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงกายใจ และสติปัญญาในการดำเนินการ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ของสหกรณ์ตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการและที่ประชุมใหญ่

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก

(1) หลักการสหกรณ์ข้อนี้ มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตนคือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้สมทบทุน ผู้ควบคุม และผู้อุดหนุน หรือผู้ใช้บริการของสหกรณ์ มิใช่มาเป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

(2) ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิก ส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งกันมิได้ แต่เป็นทุนเพื่อพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาเอง ถือว่าเป็นทุนทางสังคม นอกนั้นอาจแบ่งเป็นเงินปันผลในอัตราจำกัด และเป็นเงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนแห่งธุรกิจ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

(1) สมาชิก กรรมการและพนักงานสหกรณ์รวมทั้งหน่วยงานส่งเสริมสหกรณ์ต้องสำนึกและตระหนักอยู่เสมอว่าสหกรณ์เป็นองค์การช่วยตนเอง และปกครองตนเอง เพราะฉะนั้นสหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือทำสัญญาใด ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์ยอมรับได้กับบุคคลภายนอกหรือรัฐบาล

(2) การรับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ หรือบุคคลภายนอกไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระของสหกรณ์ หากผู้ให้ความช่วยเหลือมุ่งหมายให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองได้ และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งธำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ

(1) หลักการข้อนี้เป็นจุดอ่อนของสหกรณ์ในประเทศไทยทุกระดับ ทั้งสหกรณ์ขั้นปฐมและสหกรณ์ขั้นสูง เพราะขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาทางสหกรณ์ให้เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของขบวนการสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่ได้รับเริ่มให้จัดตั้งกองทุนสะสมจัดสภาพสหกรณ์จากกำไรของสหกรณ์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 และแม้จะมีการจัดตั้งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและมีชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติบ้างแล้วส่วนราชการที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ก็ยังคงดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์แทบจะเรียกได้ว่า ซ้ำซ้อนกับขบวนการสหกรณ์โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนให้ขบวนการสหกรณ์สามารถรับผิดชอบการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์ได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอตามความจำเป็นและเน้นการฝึกอบรมข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกใน

อนาคต มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึก และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกหรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์

- การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ มีความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน
- ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเยาวชน ปลายผู้นำด้านความคิดเป็น เช่น ผู้นำชุมชน นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ผู้นำองค์กร พัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง

(3) หลักสูตรและเนื้อหาของการศึกษาอบรม ควรครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

(1) แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้นและนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์อาจทำได้ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ในแนวนอนสหกรณ์ทุกสหกรณ์ไม่ว่าประเภทเดียวกันหรือไม่ สามารถร่วมมือกันได้ในทุกระดับเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและขบวนการสหกรณ์ในแนวตั้งสหกรณ์ท้องถิ่นประเภทเดียวกันควรรวมตัวกันทางธุรกิจเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ และสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ ทุกสหกรณ์ควรรวมตัวกันเป็นองค์การสหกรณ์สูงสุด (Apex Organization) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมด้านอุดมการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริมแนะนำ การกำกับดูแล การตรวจสอบการวิจัยและการพัฒนา ฯลฯ

(3) วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนาจผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ขั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และร่วมมือกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

(1) สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่าเป็นการพัฒนา ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาสความสามารถและอนาคตของคนรุ่นหลัง

(2) เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices)

ที่ประชุมได้กำหนดนิยามคำว่า "วิธีการสหกรณ์" ดังนี้

วิธีการสหกรณ์ คือ "การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี"

2.2 การมีส่วนร่วม

จากวิธีการสหกรณ์เป็นการนำหลักการสหกรณ์มาทำธุรกิจเพื่อมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก โดยบุคคลที่มาร่วมกันนั้นจะต้องช่วยตนเองได้ (โดยการขยัน ประหยัด พัฒนาตน หลีกพ้นอบายมุขทั้งหลาย) และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี้เองเป็นพฤติกรรมที่สำคัญซึ่งจะนำกลุ่มคนที่พอมีกำลังจะช่วยตนเองได้ และมารวมกลุ่มนั้นประสบความสำเร็จ พฤติกรรมที่สำคัญของการรวมกันเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ อาจแยกได้ 2 ประการ คือ พฤติกรรมการร่วมแรง โดยการเอาแรงกาย แรงทรัพย์ และแรงความคิดมาร่วมกันทำธุรกิจ พฤติกรรมของการร่วมใจ โดยการเอาความเสียสละ สามัคคี มีวินัยและความซื่อสัตย์มาร่วมกันทำธุรกิจ พฤติกรรมทั้ง 2 ลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

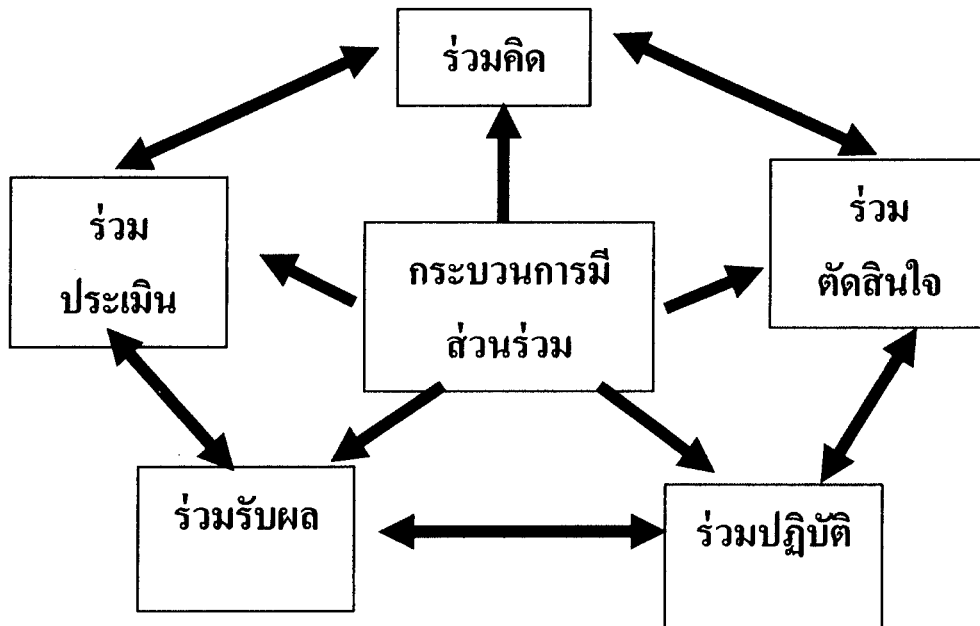
การร่วมแรงกันในสหกรณ์ เป็นการรวมแรงกาย คือ การรวมคนที่เป็สมาชิกเข้ามาทำธุรกิจร่วมกัน ความสำเร็จของสหกรณ์มีขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก แต่อยู่ที่คุณภาพของสมาชิกว่ามีความรู้ความเข้าใจในหลักปฏิบัติของสหกรณ์มากน้อยเพียงใด และที่สำคัญมีอุดมการณ์สหกรณ์มั่นคงเพียงใดเมื่อรวมคนเข้ามาเป็นสมาชิกแล้ว สมาชิกแต่ละคนต้องร่วมกันถือหุ้นในสหกรณ์ การถือหุ้นในสหกรณ์นั้นเป็นการเอาทรัพย์มาร่วมกัน แต่สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงินมากนัก แต่มุ่งเน้นไปที่การรวมคน การเอาทรัพย์มาร่วมกันนี้ ในระยะแรกเงินนี้อาจจะน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ จึงต้องพึ่งเงินทุนจากภายนอก โดยการกู้ยืมเงินมาดำเนินธุรกิจก่อน แล้วค่อยๆ สะสมทรัพย์ขึ้นตามลำดับ โดยกำหนดให้สมาชิกต้องถือหุ้นเพิ่มเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังเก็บสำรองตามกฎหมายจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจในแต่ละปี นอกจากการรวมแรงคนและทรัพย์แล้ว ทุกคนที่มาร่วมกันเป็นสหกรณ์จะต้องเอาแรงความคิดมาร่วมกันในการดำเนินธุรกิจ โดยการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แรงความคิดในสหกรณ์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สหกรณ์จึงต้องจัดการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์และการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์สมาชิกเป็นประจำในรูปการเผยแพร่ข่าวสารทางสหกรณ์ การจัดประชุมและการให้การศึกษาอบรม ทั้งนี้เพราะเมื่อสมาชิกมีความรู้ความ

เข้าใจสหกรณ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แล้ว การร่วมแรงทำธุรกิจจะเป็นไปโดยง่าย และเกิดความร่วมมือ

แต่ความสำเร็จของสหกรณ์ไม่ได้อยู่ที่การร่วมแรงเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะสมาชิกที่มาด้วยกันเป็นสหกรณ์นั้น ต่างจิต ต่างใจกัน มีความแตกต่างกันในความคิด การกระทำและ ความรู้สึก ดังนั้นการที่จะมาอยู่ร่วมกัน และร่วมมือกันดำเนินธุรกิจให้ก้าวหน้ามีความมั่นคงได้นั้น ต้องมีพฤติกรรมของการร่วมใจกัน ให้มีความรู้สึกว่าคุณทุกคนเป็นเพื่อนกัน หรือเป็นพี่น้องกัน หรืออยู่ ร่วมกันได้อย่างมั่นคงและยืนยาวนั้นควรมีคุณลักษณะนิสัย คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ ต้องมีความ เสียสละ ต้องมีความสามัคคี ต้องมีวินัย

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม หมายถึงการมีส่วนร่วมที่มีอิสระ โดยความสมัครใจ ในการ ร่วมคิด ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับประ โยชน์

โดยทั่วไปการร่วมคิดและตัดสินใจภายในกลุ่มเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมจริง ๆ และเป็นอิสระในการแสดงออก เพราะสมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพ ฐานะอำนาจทางสังคมแตกต่างกัน ปัจจัยวัฒนธรรมบางประการเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระในการแสดงออก คนแต่ละคนต่างมีมุมมองในการตัดสินใจคุณค่าเรื่องต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ประสบการณ์แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านั้นอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างไรก็ตามหากมีวิทยากร

กระบวนการที่สามารถเอื้ออำนวยให้ทุกคนคิดและแสดงออกโดยอิสระ ก็จะเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น กลับเป็นตัวทวีคูณให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และก่อให้เกิดพลังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน

ความคิดพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การที่จะดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะต้องมีความคิดความเชื่อพื้นฐาน ดังนี้

1. คนมีศักยภาพทางสมอง สามารถคิด เรียนรู้ และเผชิญปัญหาด้วยตนเอง หรือร่วมมือกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. คนหรือกลุ่มบุคคล สามารถเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้เองได้ ถ้ามีแรงกระตุ้น และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
3. การเรียนรู้เริ่มจากศรัทธา ได้แก่ ความศรัทธาในตนเอง ในความรู้ ในบุคคลอื่น ในครู/วิทยากร
4. รูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน การร่วมมือกันเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมการเรียนรู้
5. การเรียนรู้และการเผชิญปัญหา จะมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และเผชิญปัญหาร่วมกัน
6. บุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะเรียนรู้และเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมและมีส่วนในการรับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน
7. การพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ การคิดของบุคคล จะต้องสมบูรณ์ สมดุล สมองได้รับการพัฒนาทั้งซีกซ้ายและซีกขวา กล่าวคือสมองซีกซ้ายจะคิดแบบเหตุผล ส่วนซีกขวามุ่งเน้นการคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดแบบจินตนาการ
8. การพัฒนาสังคมจะรอดจากวิกฤติได้ ต้องมุ่งเน้นที่การพัฒนา “คน” แต่ละคนสามารถพึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมและร่วมมือกันกับผู้อื่นในชุมชน / สังคม พัฒนาชุมชน / สังคมให้เข้มแข็ง
9. วิกฤติ ที่ปรากฏอยู่สามารถแก้ไขได้ต้องปฏิรูปวิธีคิด หรือกระบวนการทรงสนี่ของคนและสังคมใหม่ให้บุคคลมีความเข้าใจตนเอง (Self awareness) มีความเข้าใจผู้อื่น (empathy) เข้าใจสังคม (social awareness) มีความตระหนักสำนึกที่เข้าร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาชุมชน / สังคม

10. การพัฒนาต้องคำนึงถึงรากฐานทางวัฒนธรรมความเชื่อ ของแต่ละชุมชน ซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย จัดโอกาสให้แต่ละชุมชนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง ร่วมกันเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา ร่วมมือกันแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง

11. การพัฒนาจะเกิดอย่างยั่งยืนได้ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ โดยให้ประชาชนสามารถจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรของตนเอง (Self organization) ร่วมกันคิด ร่วมทำทำให้เกิดความสำเร็จเล็กๆ น้อยๆ และค่อยๆ พัฒนาให้ใหญ่ กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรและชุมชน

12. ผู้นำ ทั้งที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำโดยตำแหน่ง เป็นเสมือนแกนหรือเสาหลักในการพัฒนาของแต่ละกลุ่ม ในแต่ละชุมชน

13. กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะช่วยสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้แก่ผู้นำแต่ละชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนรากแก้วที่จะสร้างความเป็นประชาชนและความเข้มแข็งแก่ชุมชน

14. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล คิดเป็นเรียนรู้และสร้างสรรค์กระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

15. สังคมอนาคตจะเปลี่ยนแปลงเร็ว การรวมกลุ่มเพื่อการร่วมมือและแข่งขันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น บุคคลจำเป็นจะต้องเรียนรู้และมีกระบวนการทัศน์ใหม่จึงจะสามารถปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

16. สังคมไทยจะพ้นวิกฤติและพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้จักต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจิตสาธารณะและเสียสละและทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น กระแสความดี ความงาม ความถูกต้อง เป็นประชาสังคม ต้องเป็นกระดูกของสังคม

องค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 6 ข้อ คือ

1. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันมาก ควรเชิญผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakholder) มาร่วมกัน เช่นถ้าจะทำแผนพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ผู้ที่เข้าร่วมก็สมควรจะมาจาก ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนกลุ่มสตรีสหกรณ์ ตัวแทนจากสหกรณ์ที่กลุ่มสตรีนั้นสังกัดอยู่ เพราะจะได้ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและแผนงานหรือกิจกรรมที่คิดขึ้นเกิดจากการระดมความคิดร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนซึ่งจะต้องร่วมกันรับผิดชอบทำให้ประสบความสำเร็จ

2. วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ตัววิทยากรก็สำคัญเพราะต้องเป็นคน ออกแบบกระบวนการประชุมให้เหมาะสมกับประเด็นปัญหาและเป้าหมายที่ต้องการ ไปให้ถึง นอกจากนั้นต้องเป็นคนคอยกระตุ้นให้เกิดการร่วมกันคิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. การออกแบบคำถาม การตั้งคำถามที่ก่อให้เกิดการคิดร่วมกันและเป็นคำถามที่ คอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้คิด และนำไปสู่การเข้าใจปัญหา เข้าใจสถานการณ์ และเป็น คำถามที่จะทำให้คนได้ถูกคิดและเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ ซึ่งถ้าวิทยากรสามารถตั้งคำถามได้ดีก็จะช่วย ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดี คำถามที่ดีจะทำให้เกิดการรวบรวมความรู้และประสบการณ์ที่มี อยู่ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่เสียใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริง กลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ เกิดขึ้นจากความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว กระบวนการ เทคนิค และท่าทีที่ดีของวิทยากร จะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกตอบสนองต่อประเด็นคำถาม รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่าง จริงจัง จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดความตระหนัก ความเข้าใจในเรื่องราวอย่างนั้นอย่างจริงจัง ดังนั้น การตั้งคำถามจึงไม่ได้มุ่งหมายแค่เพียงคำตอบ เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งหมายให้ผู้เข้าอบรมได้สำรวจ ตนเองและเรื่องราวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยรอบคอบ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ

4. กลุ่มและการออกแบบกลุ่ม ให้เหมาะสม ก็จะช่วยให้การเรียนรู้ร่วมกันของคน ที่เข้าร่วมประชุมเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความมุ่งมั่นของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมก็เป็นเรื่องสำคัญการฝึกอบรม หลักสูตรวิทยากรจะบรรลุเป้าหมายมากขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้เข้าอบรมด้วยเช่นกัน ว่าต้องการนำไปใช้มากน้อยเพียงใด

6. กระบวนการมีส่วนร่วม การออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมให้เหมาะสม สอดคล้อง กับกลุ่มเป้าหมาย หรือข้อมูลที่ต้องการก็จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี สร้างความรู้ ก่อให้เกิดปัญหา

กลไกสำคัญ ที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ก็คือวิทยากร กระบวนการ ดังนั้น วิทยากรกระบวนการ จะต้องมีทักษะในการสร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดความรู้แก่แต่เพียงอย่างเดียว เพราะคนที่พูดเก่งไม่ใช่จะเป็นวิทยากรแบบนี้ ได้ดี เสมอไป เพราะถ้าบางทีวิทยากรพูดมากไป จะทำให้เข้าอบรมไม่ได้เกิดการเรียนรู้ เหมือนครูที่ตั้ง หน้าตั้งตาบรรยายตั้งแต่หน้าที่แรกจนถึงนาทีสุดท้าย วิธีการเช่นนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้น้อย คือสอน จนคนไม่ได้เรียน ดังนั้น วิทยากรที่จะไปสร้างกระบวนการเรียนรู้จึงไม่ใช่ไปสอน แต่เน้นการไป กระตุ้นให้คนคิด จึงเรียนวิทยากรแบบนี้ว่า “วิทยากรกระบวนการ” ซึ่งใช้คำภาษาอังกฤษว่า

Facilitator

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สยาม บุญสม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดหาแนวทางดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ รายได้ สถานภาพทางสังคม และความเชื่อถือศรัทธาในนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ในการดำเนินงานโครงการรัฐบาล

จิราพรรณ กาญจนะจิตรา (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มสตรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตจำหน่ายอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว รองลงมาคือ กลุ่มผลิตจำหน่าย และกลุ่มผลิตเพื่อใช้อุปโภคบริโภคภายในครอบครัว สมาชิกกลุ่มดำเนินกิจกรรมเป็นอาชีพรองมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มระหว่าง 21-40 คน ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มโดยเฉลี่ยคือ 6 ปี กลุ่มอาชีพได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากเกษตรตำบลพัฒนาการตำบลแต่ในด้านงบประมาณ กลุ่มอาชีพสตรีได้รับจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากที่สุด สำหรับผู้นำชุมชนที่ให้การสนับสนุนกลุ่มในด้านต่าง ๆ มากที่สุด คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และพระ และกลุ่มอาชีพสตรีส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในระดับน้อย เจ้าหน้าที่ที่ออกติดตามตรวจสอบ และเยี่ยมเยียนกลุ่มมากที่สุด คือ พัฒนาการตำบล สำหรับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพนั้น กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงมหาดไทยมากที่สุด ในแง่ระดับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีจัดว่าอยู่ในเกณฑ์สูง

นางนุชจริย์ ทิวาลัย และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาอาชีพผู้วิสาหกิจเข้มแข็ง ภูมิศึกษา กลุ่มอาชีพแปรรูปน้ำผลไม้พร้อมดื่ม ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอกิษณุกูล จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และศึกษาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่ม หารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มอาชีพ เพื่อนำผลการศึกษามากำหนดเป็นกรอบ หรือแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มอาชีพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้นำแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ในการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้เทคนิคการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนด้าน

กระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) และ การใช้เทคนิควิจัยแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory Action research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น และสามารถสรุปผลการศึกษาเพื่อหาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเงินทุน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก การพึ่งพาตนเองของกลุ่ม การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2529 : 112) ศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาคุณภาพจากการดำเนินงานตามโครงการ และหาวิธีการที่จะปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำการศึกษากลุ่มอาชีพจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดนครราชสีมาการประเมินผลได้ใช้แบบจำลองชิปปี้ สรุปผลการประเมินได้ว่า การดำเนินงานพัฒนากลุ่มอาชีพในจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้รับการฝึกอบรมจากกรมการพัฒนาชุมชนแล้วนั้น ผลปรากฏว่ามีกลุ่มเพียงส่วนน้อยที่ให้ความมั่นคงแก่สมาชิกได้ และสมาชิกมีการรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่น กลุ่มที่เหลือส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมแต่อย่างใด การแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนรวม มีเพียงสมาชิก 2-3 คน เท่านั้นที่สนใจและติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว ผลการพัฒนากลุ่มอาชีพเป็นไปในปริมาณของกลุ่มและจำนวนสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรม มากกว่าคุณภาพของการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบกลุ่ม

ธนพรรณ การหมั่นดี (2543 : 98) ศึกษาการประเมินผลโครงการรวมกลุ่มรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ที่เกิดขึ้นจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ รวมถึงปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยนำแบบจำลองชิปปี้ มาใช้เป็นแบบแผนในการศึกษา พบว่าบริบทที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การอยู่อาศัยในเขตเมือง จำนวนผู้ว่างงาน ว่างแรงงาน ในหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง มีการร่วมกันแก้ปัญหาของชาวบ้านการพบปะสังสรรค์ ความคุ้นเคยกันของชาวบ้าน ส่วนปัจจัยนำเข้า ได้แก่ รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ อายุ เพศ จำนวนสมาชิก ว่างแรงงานในครัวเรือน การเป็นหัวหน้าครอบครัว การได้รับการศึกษาสูง เงินทุน รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ กระบวนการ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ กลุ่ม ประเภทของกลุ่มอาชีพ การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต

บรรรัตน์ สุกระกาญจน์ (2545 : 125) ศึกษาประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจชุมชนตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา ตำบลโคกสะอาด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้ศึกษาตามแบบจำลองชิปปี้ มีกรอบแนวคิดในการศึกษา คือ 1) ด้านบริบท ได้แก่ การวางแผน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัตถุประสงค์ และ

การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่การบริหารงาน การจัดการองค์ของกลุ่มเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกและผู้นำกลุ่ม 4) ด้านผลผลิต ได้แก่การพัฒนารูปแบบและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก ผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก นับว่าการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจตำบล โศกสะอาด ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยอาศัยขบวนการของชุมชนที่จะมาสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับ การสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นการศึกษาจากประชากร กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมกลุ่ม อาชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ (โดยเก็บ ข้อมูลจากประธานกลุ่ม)

1. อำเภอเมือง มีกลุ่มอาชีพจำนวน 4 กลุ่ม

- กลุ่มผลิตภัณฑ์บ้านหนองมะค่าแต้   กิจกรรมทำพรมเช็ดเท้า
- กลุ่มผลิตน้ำพริกบ้านบัว   กิจกรรมทำแปรรูปอาหาร
- กลุ่มผลิตภัณฑ์บ้านกระสัง   กิจกรรมทำดอกไม้ประดิษฐ์
- กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์   กิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์

2. อำเภอแคนดง มีกลุ่มอาชีพจำนวน 1 กลุ่ม

- กลุ่มน้ำดื่ม โนนสมบูรณ์   กิจกรรมผลิตน้ำดื่ม

3. อำเภอหนองกี่ มีกลุ่มอาชีพจำนวน 1 กลุ่ม

- กลุ่มแม่บ้านหนองกี่   กิจกรรมแปรรูปอาหาร

4. อำเภอบ้านด่าน มีกลุ่มอาชีพจำนวน 1 กลุ่ม

- กลุ่มทำขนมบ้านโยนซ่า   กิจกรรมทำขนม

5. อำเภอนาโพธิ์ มีกลุ่มอาชีพจำนวน 2 กลุ่ม

- กลุ่มทอผ้าบ้านจอก   กิจกรรมทอผ้าไหม
- กลุ่มแปรรูปอาหาร สกก.นาโพธิ์   กิจกรรมทำขนม

6. อำเภอสตึก มีกลุ่มอาชีพจำนวน 1 กลุ่ม

- กลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมบ้านขาม   กิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ชื่อกลุ่ม ที่ตั้งกลุ่ม ลักษณะที่ตั้งที่ทำการกลุ่ม ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน อายุส่วนใหญ่ของสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง คือ อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ ในชุมชน/หมู่บ้าน สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่าง คือ แหล่งที่มาของเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์กลุ่มนำไปดำเนินการ สถานที่ผลิตสินค้า สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร/เครื่องมือเครื่องใช้ สินค้าหลักของกลุ่ม ลักษณะการผลิต แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า วัตถุดิบในการผลิตสินค้า คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้ ลักษณะการจำหน่ายสินค้า ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลกำไร กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายหรือไม่ การบริหารกลุ่ม ภาวะผู้นำของประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ สรุปผลและนำเสนอรายงาน

2.2 การสร้างเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คำแนะนำและหาคำความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องชัดเจนของภาษา (Wording) และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามไปทดสอบที่ กลุ่มอาชีพในจังหวัดกาฬสินธุ์

ขั้นที่ 3 แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มอาชีพสหกรณ์ จำนวน 26 กลุ่ม ใน 19 อำเภอ ของ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม เกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานออกแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ ตามแบบสอบถาม โดยการนัดหมายประธานกลุ่มในการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดให้มีการนำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถาม มาดำเนินการวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยส่วนของกลุ่มอาชีพ จำนวน 26 กลุ่ม ประกอบด้วย ชื่อกลุ่ม ที่ตั้งกลุ่ม ลักษณะที่ตั้งที่ทำการกลุ่ม ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน อายุส่วนใหญ่ของสมาชิกกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมารวบรวม หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมารวบรวม หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย แหล่งที่มาของเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์กลุ่มนำไปดำเนินการสถานที่ผลิตสินค้า สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร/เครื่องมือเครื่องใช้ สินค้าหลักของกลุ่ม ลักษณะการผลิต แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า วัตถุดิบในการผลิตสินค้า คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้ ลักษณะการจำหน่ายสินค้า ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลกำไร กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายหรือไม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมารวบรวม หาค่าร้อยละ และการบริหารกลุ่ม ภาวะผู้นำของประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมารวบรวม หาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ปัญหาและ
ข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ ในการศึกษาภาวะผู้นำได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ตามวิธีการ
ของลิเคิร์ท 2543 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, หน้า 107 – 108) ดังนี้

คะแนน 3 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนน 2 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

คะแนน 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

และวัดค่าที่ได้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{3-1}{3} = 0.67$$

เพราะฉะนั้นจะได้ระดับคะแนนช่วงชั้นสำหรับค่าการเปลี่ยนแปลง ดังนี้
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.34 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.35 – 3.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เกี่ยวกับผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในปีงบประมาณ 2550 ซึ่งผู้ศึกษาได้นำคำตอบจากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และโปรแกรม Excel โดยแบบสอบถามแยกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ชื่อกลุ่ม ที่ตั้งกลุ่ม ลักษณะที่ตั้งที่ทำการกลุ่ม ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน อายุส่วนใหญ่ของสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง คือ อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่าง คือ แหล่งที่มาของเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์กลุ่มนำไปดำเนินการ สถานที่ผลิตสินค้า สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร/เครื่องมือเครื่องใช้ สินค้าหลักของกลุ่ม ลักษณะการผลิต แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า วัตถุดิบในการผลิตสินค้า คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้ ลักษณะการจำหน่ายสินค้า ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลกำไร กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายหรือไม่ การบริหารกลุ่ม ภาวะผู้นำของประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนประชากร

$\bar{X}$ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

μ แทน ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาทั้ง 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ
 ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ

N = 26		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การสังกัดสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรของกลุ่มอาชีพ		
สหกรณ์	25	96.15
กลุ่มเกษตรกร	1	3.85
ลักษณะที่ตั้งทำการกลุ่ม		
มีอาคารเป็นของกลุ่ม	8	30.77
อาศัยผู้อื่น	18	69.23
ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม		
รวมกันเอง	17	65.38
หน่วยราชการชักจูงให้มีการจัดตั้ง	9	34.62
จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง		
ต่ำกว่า 30 คน	10	38.46
30 คน	11	42.31
สูงกว่า 30 คน	5	19.23
ค่าเฉลี่ย (U)	29.31	
ค่ามัธยฐาน	30	
สมาชิกต่ำสุด	8	
สมาชิกสูงสุด	99	
S.D.	18.68	
จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 30 คน	9	34.62
30 คน	11	42.31
มากกว่า 30 คน	6	23.08
ค่าเฉลี่ย	31	
ค่ามัธยฐาน	30	
สมาชิกต่ำสุด	8	
สมาชิกสูงสุด	102	
S.D.	18.57	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มอาชีพสังกัดสหกรณ์ ร้อยละ 96.15 ลักษณะที่ตั้งกลุ่มอาชีพ
 ผู้อื่นเช่น บ้านประชาชน ร้อยละ 69.23 การจัดตั้งกลุ่มเป็นการรวมกันเอง ร้อยละ 65.38 จำนวน
 สมาชิกแรกตั้งเฉลี่ย 29.31 คนต่อกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกเฉลี่ย 31 คนต่อกลุ่ม

ตารางที่ 4.2 ช่วงอายุของสมาชิกกลุ่ม

ช่วงอายุของสมาชิกกลุ่ม	N = 26	
	ค่าเฉลี่ย	ซ
ต่ำกว่า 30 ปี	2.58	1.96
30 - 40 ปี	12.04	6.18
41 - 50 ปี	10.19	11.31
มากกว่า 50 ปี	6.19	3.74
รวม	31.00	18.57

จากตารางที่ 4.2 พบว่าสมาชิกกลุ่มมีช่วงอายุ 30-40 ปี เฉลี่ย 12.04 คนต่อกลุ่ม รองลง
 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี เฉลี่ย 10.19 คนต่อกลุ่ม มากกว่า 50 ปี เฉลี่ย 6.19 คนต่อกลุ่ม และต่ำกว่า 30 ปี
 เฉลี่ย 2.58 คนต่อกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

		N = 26	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน			
ทำนา	25	96.15	
รับจ้าง	1	3.85	
สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง			
สะดวก	24	92.31	
ไม่สะดวก	2	7.69	
สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน			
มีความสามัคคี	24	92.31	
ไม่ค่อยสามัคคี	2	7.69	
การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน			
มีกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ ทุกเดือน	13	50.00	
มีกิจกรรมกันตามเทศกาล	12	46.15	
ต่างคนต่างอยู่	1	3.85	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน มีอาชีพทำนา ร้อยละ 96.15 รับจ้างร้อยละ 3.85 สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง มีความสะดวก ร้อยละ 92.31 ไม่สะดวกร้อยละ 7.69 สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน มีความสามัคคี ร้อยละ 92.31 ไม่ค่อยสามัคคี 7.69 และการร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน มีกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ ทุกเดือน ร้อยละ 50.00 มีกิจกรรมกันตามเทศกาล ร้อยละ 46.15 และต่างคนต่างอยู่ 3.85

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

	N = 26	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่มาของเงินทุน ที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน		
ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของกลุ่ม	4	15.38
ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนที่ได้รับจากการสนับสนุน	22	84.62
เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์		
กลุ่มนำไปดำเนินการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์	11	42.31
เป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ/เพื่อการตลาด	20	76.92
เพื่อพัฒนาตัวสินค้า	9	34.62
เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หีบห่อ	6	23.08
สร้างโรงเรือนและสินเชื่อ	1	3.85
สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร / เครื่องมือเครื่องใช้		
พอเพียง	6	23.08
ไม่พอเพียง	20	76.92
สินค้าหลักของกลุ่ม		
ทอผ้า	5	19.23
อาหารแปรรูป	3	11.54
ขนม	3	11.54
ปุ๋ยอินทรีย์	2	7.69
ตัดเย็บเสื้อผ้า	2	7.69
ทอเสื่อกก	2	7.69
ดอกไม้ประดิษฐ์	1	3.85
น้ำดื่ม	1	3.85

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		N = 26	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
กระเป๋านั่งปลากระเบน	1	3.85	
พรมเช็ดเท้า	1	3.85	
ดอกดาวเรือง	1	3.85	
ปลาสด	1	3.85	
ผักปลอดสารพิษ	1	3.85	
แตงกวา	1	3.85	
เห็ดฟาง	1	3.85	
ลักษณะการผลิต			
ร่วมกันผลิต ณ ที่ทำการของกลุ่ม	8	30.77	
สมาชิกต่างคนต่างผลิตที่บ้านของตนเอง	10	38.46	
ทั้ง 2 ข้อ	8	30.77	
แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า			
ใช้แรงงานของสมาชิก	25	96.15	
จ้างแรงงานและใช้แรงงานของสมาชิก	1	3.85	
วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า			
ใช้วัตถุดิบในชุมชน	13	50.00	
ใช้วัตถุดิบจากที่อื่น	2	7.69	
ทั้ง 2 ข้อ	11	42.31	
คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า			
คุณภาพดี	24	92.31	
คุณภาพไม่ดี	2	7.69	
การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม			
ได้รับการรับรองมาตรฐาน	6	23.08	
ได้รับการรับรองมาตรฐาน			
สมศ	2	33.33	
อย สมศ	4	66.67	
อยู่ระหว่างขอรับรองมาตรฐาน	2		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		N = 26	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
สมส	1	50.00	
อย	1	50.00	
ไม่ได้ขอรับรองมาตรฐาน	18	69.23	
การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า			
มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	20	76.92	
ไม่มีการพัฒนา	6	23.08	
เป็นของสมาชิกแต่ละคน	12	46.15	
ลักษณะการจำหน่ายสินค้า			
กลุ่มดำเนินการจัดการขาย/ฝากขายในนามกลุ่ม	12	46.15	
สมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง/ฝากขาย	14	53.85	
ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม			
มีตลาดรองรับแน่นอน	6	23.08	
ไม่มีตลาดรองรับต้องตระเวนขายเอง	20	76.92	
แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก)			
ในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียง	17	65.38	
ในตัวอำเภอหรือจังหวัด	5	19.23	
ต่างจังหวัด	2	7.69	
อื่น ๆ	2	7.69	
ผลการดำเนินธุรกิจ			
มีกำไร	19	73.08	
ขาดทุน	6	23.08	
เท่าทุน	1	3.85	
การจัดสรรกำไร			
ไม่ได้จัดสรร	17	65.38	
จัดสรรให้สมาชิก	9	34.62	
กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย			
มีการจัดกิจกรรม	4	15.38	
ไม่มีการจัดกิจกรรม	22	84.62	

จากตารางที่ 4.4 พบว่าแหล่งที่มาของเงินทุน ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเงินทุนที่ได้รับจากการสนับสนุน ร้อยละ 84.62 เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มนำไปดำเนินการเป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ/เพื่อการตลาด ร้อยละ 76.92 สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร / เครื่องมือเครื่องใช้ไม่พอเพียง ร้อยละ 76.92 สินค้าหลักของกลุ่ม ทอผ้า ร้อยละ 19.23, อาหารแปรรูป ร้อยละ 11.54 ขนม ร้อยละ 11.54 ลักษณะการผลิตร่วมกันผลิต ณ ที่ทำการของกลุ่ม ร้อยละ 30.77 สมาชิกต่างคนต่างผลิตที่บ้านของตนเอง ร้อยละ 38.46 แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าใช้แรงงานของสมาชิก ร้อยละ 96.15 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าใช้วัตถุดิบในชุมชน ร้อยละ 50.00 คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้าคุณภาพดี ร้อยละ 92.31 การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน สมส ร้อยละ 33.33 อย สมส ร้อยละ 66.67 อยู่ระหว่างขอรับรองมาตรฐาน สมส ร้อยละ 50.00 อย ร้อยละ 50.00 ไม่ได้ขอรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 69.23 การปรับปรุงและพัฒนาสินค้ามีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 76.92 ลักษณะการจำหน่ายสินค้าสมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง/ฝากขาย ร้อยละ 53.85 ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่มไม่มีตลาดรองรับ ต้องตระเวนขายเอง ร้อยละ 76.92 แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก) ในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียง ร้อยละ 65.38 ผลการดำเนินธุรกิจมีกำไร ร้อยละ 73.08 การจัดสรรกำไรไม่ได้จัดสรร 65.38 กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ไม่มีการจัดกิจกรรม ร้อยละ 84.62

ตารางที่ 4.5 การบริหารงานกลุ่มอาชีพ

N = 26		
การบริหารกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1. ประธาน / ผู้นำกลุ่ม	26	100.00
2. คณะกรรมการ / คณะทำงานกลุ่ม	26	100.00
3. การบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ	26	100.00
4. กำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร	18	69.23
5. การจัดสรรผลประโยชน์ / กำไรของกลุ่ม	10	38.46
6. การถือหุ้นของสมาชิกกลุ่ม	24	92.31
7. แผนงานหรือการวางแผน	16	61.54

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการบริหารงานกลุ่มอาชีพ ทุกกลุ่มมีประธาน / ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการ / คณะทำงานกลุ่ม การบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ ร้อยละ 100 มีการกำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 69.23 มีการจัดสรรผลประโยชน์ / กำไรของกลุ่มร้อยละ 38.46 มีการถือหุ้นของสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 92.31 มีแผนงานหรือการวางแผน ร้อยละ 61.54

ในการศึกษาภาวะผู้นำของประธานและการมีส่วนร่วมของสมาชิกได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต

(2543 พวงรัตน์ ทวีรัตน์, , หน้า 107 – 108) ดังนี้

คะแนน 3 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนน 2 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

คะแนน 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

และวัดค่าที่ได้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{3 - 1}{3} = 0.67$$

เพราะฉะนั้นจะได้ระดับคะแนนช่วงชั้นสำหรับค่าการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.34 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.35 – 3.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

ตารางที่ 4.6 ภาวะผู้นำของประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก

N = 26

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ประธานกลุ่มมีความรู้ความสามารถ	1.73	0.45	ปานกลาง
2. ประธานกลุ่มมีความรับผิดชอบ	2.04	0.45	ปานกลาง
3. ประธานกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต	2.19	0.40	ปานกลาง
4. ประธานกลุ่มมีวิสัยทัศน์ คัดเก่ง	1.77	0.65	ปานกลาง
5. ประธานกลุ่มมุ่งมั่นให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ	1.96	0.66	ปานกลาง
6. ประธานกลุ่มสามารถช่วยแก้ปัญหาของกลุ่มได้	1.85	0.37	ปานกลาง
7. ประธานกลุ่มยอมรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก	2.08	0.56	ปานกลาง
8. กลุ่มมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ	1.35	0.49	น้อย
9. สมาชิกส่วนใหญ่เข้าประชุมสม่ำเสมอ	1.50	0.71	น้อย
10. สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีกัน	1.73	0.72	ปานกลาง
11. สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันสม่ำเสมอ	1.54	0.71	น้อย
12. มีการติดต่อร่วมมือกับกลุ่มอื่นๆ	1.38	0.70	น้อย

จากตารางที่ 4.6 พบว่าภาวะผู้นำของ ประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก ประธานกลุ่มมีความรู้ความสามารถประธานกลุ่มมีความรับผิดชอบและประธานกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต ประธานกลุ่มมีวิสัยทัศน์ คัดเก่ง ประธานกลุ่มมุ่งมั่นให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ ประธานกลุ่มสามารถช่วยแก้ปัญหาของกลุ่มได้ ประธานกลุ่มยอมรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีกันมีภาวะอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่กลุ่มมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ สมาชิกส่วนใหญ่เข้าประชุมสม่ำเสมอ สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันสม่ำเสมอ มีการติดต่อร่วมมือกับกลุ่มอื่นๆ มีภาวะอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 4.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ

N = 26

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (กลุ่ม)
ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน	12
ขาดแคลนเงินทุน	12
ไม่มีการพัฒนาสินค้า	4
ต้นทุนการผลิตสูง	3
ขาดการจัดการที่ดี	2
ราคาวัตถุดิบแพง	2
ขาดการแนะนำอย่างต่อเนื่อง	1
ขาดความร่วมมือจากสมาชิก	1
การขอรับรอง อย.ล่าช้า	1
บรรจุภัณฑ์ยังไม่เหมาะสม	1
วัตถุดิบมีไม่เพียงพอ	1
ข้อเสนอแนะ	
ให้ความรู้กลุ่มในเรื่องการตลาด และการประสานงานด้านการตลาด	12
ให้การสนับสนุนและให้สมาชิกมีความร่วมมือกันและระดมหุ้น	12
ให้การศึกษาอบรมในเรื่องการจัดการ	10
จัดหาวัสดุที่มีราคาถูกลงมาเป็นวัตถุดิบ	3
ควรปรับปรุงบรรจุภัณฑ์	1
ควรสนับสนุนเงินทุนเพื่อซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์	1
ควรประสานเป็นอย่างดีกับหน่วยงานที่ให้การรับรอง	1

จากตารางที่ 4.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ

1. ปัญหา ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปัญหาที่กลุ่มประสบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การตลาด เงินทุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามข้อมูลดังนี้ ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีจำนวน 12 กลุ่ม, ขาดแคลนเงินทุน มีจำนวน 12 กลุ่ม, ไม่มีการพัฒนาสินค้า มีจำนวน 4 กลุ่ม, ต้นทุนการผลิต

สูง มีจำนวน 3 กลุ่ม, ขาดการจัดการที่ดี มีจำนวน 2 กลุ่ม, ราคาวัตถุดิบแพง มีจำนวน 2 กลุ่ม, ขาดการแนะนำอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 1 กลุ่ม, ขาดความร่วมมือจากสมาชิก มีจำนวน 1 กลุ่ม, การขอรับรอง อย.ล่าช้ามีจำนวน 1 กลุ่ม, บรรจุภัณฑ์ยังไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 กลุ่ม, วัตถุดิบมีไม่เพียงพอ มีจำนวน 1 กลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มได้มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรให้ความรู้กลุ่มในเรื่องการตลาดและการประสานงานด้านการตลาด มีจำนวน 12 กลุ่ม, ให้การสนับสนุนและให้สมาชิกมีความร่วมมือกันและระดมหุ้น มีจำนวน 12 กลุ่ม, ให้การศึกษาอบรมในเรื่องการจัดการ มีจำนวน 10 กลุ่ม, จัดหาวัสดุที่มีราคาถูกลงมาเป็นวัตถุดิบ มีจำนวน 3 กลุ่ม, ควรปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ มีจำนวน 1 กลุ่ม, ควรสนับสนุนเงินทุนเพื่อซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ มีจำนวน 1 กลุ่ม, ควรประสานเป็นอย่างดีกับหน่วยงานที่ให้การรับรอง มีจำนวน 1 กลุ่ม

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับ การสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ 2. ศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ 3. ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ โดย ทำการศึกษาเชิงปริมาณกับกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปี 2550 จำนวน 26 กลุ่ม สามารถสรุปผลการศึกษาและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 กลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 26 กลุ่ม ส่วนใหญ่สังกัดสหกรณ์ ที่ตั้งกลุ่มอาชีพ ผู้ที่อยู่อาศัย มีการรวมกลุ่มกันเองและมีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้งเฉลี่ย 30 คนต่อกลุ่ม อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพทำนา สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมืองมีความสะดวก สภาพสังคมของคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีและการร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน ร่วมกันบ่อย

1.2 แหล่งที่มาของเงินทุน ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเงินของกลุ่ม เงินที่ได้รับการสนับสนุนกลุ่มนำไปดำเนินการเป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ/เพื่อการตลาด ซื้อ เครื่องจักร อุปกรณ์และเพื่อพัฒนาตัวสินค้า สถานที่ผลิตสินค้า เป็นที่บ้านของสมาชิกแต่ละคนและ ที่ทำการของกลุ่ม มีสภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร/เครื่องมือเครื่องใช้ไม่พอเพียง สินค้าหลักของ กลุ่มส่วนใหญ่เป็น อาหารแปรรูป ขนม ทอผ้า ลักษณะการผลิต มีผลิตที่บ้านของสมาชิกแต่ละคน และผลิตที่ทำการของกลุ่ม แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้าใช้แรงงานของสมาชิก วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ใช้วัตถุดิบในและใช้วัตถุดิบจากที่อื่น คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้าคุณภาพดี การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ขอรับรองมาตรฐาน การปรับปรุงและพัฒนา สินค้ามีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้ เป็นของกลุ่มและเป็น ของสมาชิกแต่ละคน ลักษณะการจำหน่ายสินค้ากลุ่มดำเนินการจัดการขาย/ฝากขายในนามกลุ่มและ สมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง/ฝากขาย ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีตลาดรองรับต้อง

ตระเวนขายเอง แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก) มีทั้งในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียงในตัวอำเภอหรือจังหวัด และต่างจังหวัด ผลการดำเนินงานธุรกิจส่วนใหญ่มีกำไร การจัดสรรผลกำไรส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรและกลุ่มไม่มีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้า การบริหารงานกลุ่ม ทุกกลุ่มมีการเลือกประธาน/ผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ / คณะทำงานกลุ่ม มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ ภาวะผู้นำของ ประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก จากผลการศึกษาจะพบว่าประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำที่มีความมุ่งมั่นให้กลุ่มประสบผลสำเร็จมากที่สุด และประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต วิสัยทัศน์ คิดเก่ง สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้ ยอมรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิกมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ

1.3 แนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้การฝึกอบรมส่งเสริมทักษะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการตลาด แนะนำส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้สามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก จัดหาและแนะนำแหล่งเงินทุน ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพ จากการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพจะพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.15 สมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะการผลิตโดยร่วมการผลิต ณ ที่ทำการของกลุ่ม สมาชิกต่างคนต่างการผลิตที่บ้านของตนเอง โดยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง สอดคล้องผลการวิจัยของ สยาม บุญสม (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง

2.2 ด้านผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ จากผลการศึกษาผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในปีงบประมาณ 2550 สินค้าหลักของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น อาหารแปรรูปขนม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีราพรรณ กาญจนะจิตรา (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มสตรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว

2.3 ปัจจัยที่ทำให้ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพประสบผลสำเร็จ จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ในปีงบประมาณ 2550 นั้นพบว่าปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มดำเนินงานประสบผลสำเร็จ คือ แหล่งเงินทุนที่ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับ นางนุชจริย์ ทิวาลัย และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาอาชีพผู้วิสาหกิจเข้มแข็ง กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพแปรรูปน้ำผลไม้พร้อมดื่ม ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอคิซมัญญู จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และศึกษาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่ม สรุปผลการศึกษาเพื่อหาองค์ประกอบความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพที่สำคัญ คือ แหล่งเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

1) ผู้ศึกษาสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอต่อสำนักงานสหกรณ์จังหวัดและกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และเพื่อให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดและกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ให้การดูแลแนะนำและส่งเสริมนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่อไป

2) กลุ่มอาชีพสหกรณ์ในจังหวัดบุรีรัมย์สามารถใช้เป็นข้อมูลไปพัฒนากลุ่มอาชีพของตนเอง ที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจแนวทางการดำเนินงานหรือบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านต้นทุนการผลิต นำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มอาชีพและสมาชิกกลุ่มอาชีพ

3) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพที่ได้มาจากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปีงบประมาณ 2550 ในฉบับนี้ไปเป็นแนวทางการปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น ข้อเสนอแนะของกลุ่มในเรื่องการตลาด ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องการตลาด

4) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สามารถนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพที่ได้มาจากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในปีงบประมาณ 2550 ในฉบับนี้ไปเป็นแนวทางการปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น ข้อเสนอแนะของกลุ่มในเรื่องเงินทุน ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่จะขอรับการสนับสนุนเงินทุน เพื่อพัฒนาและสร้างโอกาสทางการแข่งขันด้านการตลาดให้แก่กลุ่มอาชีพที่ผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้ชุมชนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลความแตกต่างของการดำเนินงานกลุ่มอาชีพกับวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มอื่น ๆ ที่มีปัจจัยภายในภายนอกที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบผลที่ชัดเจนว่ากลุ่มที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบกัน มีความแตกต่างกันอย่างไร โดยมีการนำเอาการวิเคราะห์ SWOT มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และนำผลการวิเคราะห์ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของกลุ่มแล้วจะทำให้กลุ่มมีสภาพที่ดีขึ้นอย่างไรด้านใดบ้าง

2) ควรติดตามผลต่อเนื่องของการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เนื่องจากหน่วยงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ยังมีการส่งเสริมแนะนำและต่อยอดกลุ่มอาชีพอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน (2529) “การประเมินผลโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ” กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์กระทรวงมหาดไทย
- จิราพรรณ กาญจนะจิตรา (2545) “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ
- ธนพรรณ การหมั่นดี (2543) “การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มรายได้/อาชีพ ของกรม
ประชาสัมพันธ์ ปี 2542” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- นุชจริย์ ทิวาลัย และคณะ “การพัฒนาอาชีพผู้วิสาหกิจเข้มแข็ง กรณีศึกษา
กลุ่มอาชีพแปรรูปน้ำผลไม้พร้อมดื่ม ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอศิขณภู จังหวัด
จันทบุรี”
- บวรรัตน์ ศุกระกาญจน์ (2545) “ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจชุมชนตามโครงการ
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา ตำบลโคกสะอาด อำเภอศรีเทพ จังหวัด
เพชรบูรณ์” ภาคนิพนธ์ปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 8)
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สยาม บุญสม (2542) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม
นโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

เรียน ประธานกลุ่มอาชีพ.....ที่นับถือ

การรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามนี้มีความมุ่งหมายที่จะนำไปศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ของนักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ วิชาเอกบริหารธุรกิจสหกรณ์ เสนอต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่างๆ ทางผู้ศึกษาวิจัยจะเก็บเป็นความลับ และจะเสนอต่อสาธารณะชนในส่วนผลของการศึกษาเท่านั้น จึงขอความกรุณาให้ท่านเสนอข้อมูลความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริง

จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้สัมภาษณ์.....

...../...../.....

แบบสอบถาม

การดำเนินงานกลุ่มอาชีพในจังหวัดบุรีรัมย์ที่รับการสนับสนุนเงินทุน จากกรมส่งเสริมสหกรณ์
ในปีงบประมาณ 2550

ผู้ตอบแบบสอบถาม ประธานกลุ่มอาชีพ

การตอบแบบสอบถาม ใช้ข้อมูลจาก

1. เอกสาร ข้อมูลของกลุ่ม
2. สอบถามผู้นำ/กรรมการกลุ่ม

การตอบ เติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนด ใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) คำตอบที่ท่าน
เลือกข้อเดียว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ

1. ชื่อกลุ่ม.....สังกัด สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร.....
.....
2. ที่ตั้งกลุ่ม.....หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัดบุรีรัมย์
3. ลักษณะที่ตั้งที่ทำการกลุ่ม
 1. มีอาคารเป็นของกลุ่ม   2. อาศัยผู้อื่น เช่น บ้านประธาน
บ้านกรรมการ
 3.เช่าอาคาร   4. อื่นๆ (ระบุ).....
4. ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม
 รวมกันเอง   หน่วยงานราชการชักจูงให้มีการจัดตั้ง
5. จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกตั้ง .....คน
6. จำนวนสมาชิกกลุ่มปัจจุบัน .....คน
7. อายุส่วนใหญ่ของสมาชิกในกลุ่ม
 1. ต่ำกว่า 30 ปี   2. 30 – 40 ปี
 3. 41 – 50 ปี   4. มากกว่า 50 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

1. อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชุมชน/หมู่บ้าน
  - ( ) 1. ทำนา ( ) 2. ทำไร่ ( ) 3. ทำสวน
  - ( ) 4. ปลุกผัก ( ) 5. รับจ้าง ( ) 6. อื่นๆ (ระบุ).....
2. สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง
  - ( ) 1. สะดวก ( ) 2. ไม่สะดวก
3. สภาพสังคมของคนในหมู่บ้าน
  - ( ) 1. มีความสามัคคี ( ) 2. ไม่ค่อยสามัคคีกัน
4. การร่วมมือกับกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน
  - ( ) 1. มีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ทุกเดือน
  - ( ) 2. มีกิจกรรมกันตามเทศกาล
  - ( ) 3. ต่างคนต่างอยู่

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม

1. แหล่งที่มาของเงินทุน ที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน
  - ( ) 1. ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของกลุ่ม
  - ( ) 2. ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนที่ได้รับจากการสนับสนุน
  - ( ) 3. ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ยืม
  - ( ) 4. อื่นๆ (ระบุ)
2. เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มนำไปดำเนินการ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

  - ( ) 1. ซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์
  - ( ) 2. เป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ/เพื่อการตลาด
  - ( ) 3. เพื่อพัฒนาตัวสินค้า
  - ( ) 4. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หีบห่อ
  - ( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....
3. สถานที่ผลิตสินค้า
  - ( ) 1. บ้านของสมาชิกแต่ละคน
  - ( ) 2. ที่ทำการของกลุ่ม

4. สภาพอุปกรณ์/เครื่องจักร / เครื่องมือเครื่องใช้
- ( ) 1. พอเพียง
- ( ) 2. ไม่พอเพียง
5. สินค้าหลักของกลุ่ม คือ
- ( ) 1. อาหารแปรรูป ระบุ.....
- ( ) 2. ขนม ระบุ.....
- ( ) 3. ทอผ้า ระบุ.....
- ( ) 4. ดอกไม้ประดิษฐ์ ระบุ.....
- ( ) 5. ปุ๋ยอินทรีย์ ระบุ.....
- ( ) 6. น้ำดื่ม ระบุ.....
- ( ) 7. อื่นๆ ระบุ.....
6. ลักษณะการผลิต
- ( ) 1. ร่วมกันผลิต ณ ที่ทำการของกลุ่ม
- ( ) 2. สมาชิกต่างคนต่างผลิตที่บ้านของตนเอง
- ( ) 3. ทั้ง 2 ข้อ
7. แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า
- ( ) 1. ใช้แรงงานของสมาชิก
- ( ) 2. จ้างแรงงาน
- ( ) 3. ทั้ง 2 ข้อ
8. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า
- ( ) 1. ใช้วัตถุดิบในชุมชน
- ( ) 2. ใช้วัตถุดิบจากที่อื่น
- ( ) 3. ทั้ง 2 ข้อ
9. คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิตสินค้า
- ( ) 1. คุณภาพดี ( ) 2. คุณภาพไม่ดี
10. การผ่านการรับรองสินค้าของกลุ่ม (ให้ระบุ เช่น อย สมส Q ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. ได้รับการรับรองมาตรฐาน/รางวัล (ระบุ).....
- ( ) 2. อยู่ระหว่างการขอรับรองมาตรฐาน(ระบุ).....
- ( ) 3. ยังไม่ได้ขอรับรองมาตรฐาน

11. การปรับปรุงและพัฒนาสินค้า
 1. มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ
 2. ไม่มีการพัฒนา
12. ลักษณะการผลิตสินค้า สินค้าที่ผลิตได้
 1. เป็นของกลุ่ม
 2. เป็นของสมาชิกแต่ละคน
13. ลักษณะการจำหน่ายสินค้า
 1. กลุ่มดำเนินการจัดการขาย/ฝากขายในนามกลุ่ม
 2. สมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง/ฝากขาย
14. ตลาดที่รองรับสินค้าของกลุ่ม
 1. มีตลาดรองรับแน่นอน
 2. ไม่มีตลาดรองรับต้องตระเวนขายเอง
15. แหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ตลาดหลัก)
 1. ในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียง   2. ในตัวอำเภอหรือจังหวัด
 3. ต่างจังหวัด   4. อื่นๆ (ระบุ).....
16. ผลการดำเนินธุรกิจ
 1. มีกำไร
 2. ขาดทุน
17. การจัดสรรผลกำไร
 1. ไม่ได้จัดสรร
 2. จัดสรรให้สมาชิก
18. กลุ่มมีกิจกรรมอื่นนอกจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายหรือไม่ (เช่น การจัดสวัสดิการการให้บริการอื่นๆ)
 1. มี (ระบุ) .....
 2. ไม่มี

19. การบริหารงานกลุ่ม (ใส่เครื่องหมาย/ในช่องที่ท่านเลือก)

การบริหารกลุ่ม	มี	ไม่มี	
1. ประธาน / ผู้นำกลุ่ม			
2. คณะกรรมการ / คณะทำงานกลุ่ม			
3. การบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ			
4. กำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร			
5. การจัดสรรผลประโยชน์ / กำไรของกลุ่ม			
6. การถือหุ้นของสมาชิกกลุ่ม			
7. แผนงานหรือการวางแผน			

20. ภาวะผู้นำของ ประธานกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิก

	มากที่สุด	มาก	น้อย	ไม่มี
1. ประธานกลุ่มมีความรู้ความสามารถ				
2. ประธานกลุ่มมีความรับผิดชอบ				
3. ประธานกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต				
4. ประธานกลุ่มมีวิสัยทัศน์ คัดเก่ง				
5. ประธานกลุ่มมุ่งมั่นให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ				
6. ประธานกลุ่มสามารถช่วยแก้ปัญหาของกลุ่มได้				
7. ประธานกลุ่มยอมรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก				
8. กลุ่มมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ				
9. สมาชิกส่วนใหญ่เข้าประชุมสม่ำเสมอ				
10. สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีกัน				
11. สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันสม่ำเสมอ				
12. มีการติดต่อร่วมมือกับกลุ่มอื่นๆ				

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพ**4.1 ปัญหาอุปสรรคที่กลุ่มประสบ**

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

4.2 ข้อเสนอแนะ

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสันติ วิริยอุดมศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	12 กรกฎาคม 2508
สถานที่เกิด	อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	(ศศบ) ศิลปศาสตรบัณฑิต เอกเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2541
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ